

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Ihanteellisen koulunuorisotyön jäljillä

Joensuun Lyseon peruskoulun näkemyksiä ja toiveita koulunuori-
sotyöhön

Linnea Breiling

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

09 / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Linnea Breiling	Sivumäärä 53 ja 8 liitesivua
Työn nimi Ihanteellisen koulunuorisotyön jäljillä - Joensuun Lyseon peruskoulun näkemyksiä ja toiveita koulunuorisotyöhön	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kristiina Hämäläinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Lyseon peruskoulu/Seppo Myllyoja	
Tiivistelmä <p>Yhteiskunnassamme pyritään jatkuvasti keksimään uusia keinoja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Koulunuorisotyön avulla taataan oppilaiden hyvinvointi yhdistämällä koulun ja nuorisotyön voimavarat sielä, missä nuoret viettävät suuren osan ajastaan. Koulunuorisotyötä pyritään vakiinnuttamaan niin erilaisten kokeilujen, hankkeiden kuin tutkimusten avulla eri puolilla Suomea. Se on muodostunut keskeiseksi aiheeksi ja kehittämisen kohteeksi nuorisotyön ammattialalla viimeisten vuosien aikana. Opinnäytetyöni tilaajana toimi Joensuun Lyseon peruskoulu, jossa koulunuorisotyötä on toteutettu vuodesta 2010.</p> <p>Opinnäytetyöni tavoite oli tehdä näkyväksi niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin näkemyksiä siitä, millaista koulunuorisotyön koetaan olevan tällä hetkellä ja millaista se voisi parhaimmillaan olla. Tarkoitukseni oli tuoda esille myös koulunuorisotyöhön liittyviä kriittisiä näkemyksiä sekä marginaalini jäävien oppilaiden ääniä.</p> <p>Tutkin aihetta kvantitatiivisin menetelmin kyselylomakkeiden avulla. Aineisto on kerätty Webropol-palvelussa tehdyn internetkyselyn avulla. Vastajilla on ollut mahdollisuus tarkentaa vastauksiaan omin sanoin, mikä tuo myös laadullista näkökulmaa aineistooni.</p> <p>Työni keskeisiä tuloksia on, että suurin osa oppilaista ja koulun henkilökunnasta näkee koulunuorisotyön varsin tarpeellisena työmuotona. Moniammatillisuus on tulosten mukaan tervetullutta kouluun, sillä se mahdollistaa kouluun sellaisia toimia, jotka ensinnäkin piristävät oppilaiden koulupäivää ja toiseksi vapauttavat opettajaresurssit opetustehtäviin. Vastajien peräänkuuluttama koululähtöisyyttä on vielä kehitettävää. Kaikki oppilaat eivät koe sen toimintoja omakseen eivätkä osallistu sen toimintaan. Kehitettävää koulunuorisotyössä on tulosten mukaan tiedonkulku koulunuorisotyöntekijän ja oppilaiden, kuin myös koulun henkilökunnan välillä.</p> <p>Tarkoitukseni ei ollut luoda mallia ihanteellisesta koulunuorisotyöstä, vaan pikemminkin löytää periaatteita, joilla koulunuorisotyötä tulisi rakentaa. Tämän vuoksi toivon, että opinnäytetyöni antaa työkaluja koulunuorisotyön toteuttajille ja kehittäjille niin Joensuun alueella kuten muuallakin Suomessa.</p>	
Asiasanat koulunuorisotyö, nuorisotyö, moniammatillisuus, peruskoulu	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Linnea Breiling	Number of Pages 53 and 8 pages of attachments
Title Tracking down the ideal youth work in schools – Joensuu Lyseo comprehensive school's insights and wishes regarding youth work in school	
Supervisor(s) Kristiina Hämäläinen	
Subscriber and/or Mentor Joensuu Lyseo comprehensive school/Seppo Myllyoja	
Abstract <p>In our society we constantly strive to invent new means to prevent social exclusion. The youth work in schools ensure the pupils' wellbeing by uniting the resources of school and youth work there, where the youth spend a vast part of their time. The establishing of youth work in the schools around Finland is implemented via different experiments, projects as well as researches. The youth work in schools has become a central theme and an improving point during the last years on the professional field of youth work. The subscriber of my thesis is Joensuu's Lyseo comprehensive school, where youth work has been implemented since the year 2010.</p> <p>The aim of my thesis was to study the insights of pupils' and school personnel about how youth work in schools is experienced at the moment and what could it be at its best. One purpose of my thesis was also to bring out the criticism towards the youth work in school and take into account the insights of the pupils that represent the minority.</p> <p>I have researched <i>the</i> subject with quantitative methods by using questionnaires. The material has been collected via an online survey that was done in Webropol. <i>The</i> answerers have had the opportunity to specify their answers with their own words, which makes my material also partly qualitative.</p> <p>The central outcome of my research is that the majority of pupils and school personnel feel that youth work is a necessary form of work in school environment. The results also point out that professional co-operation is a welcomed method in schools, as it enables school activities that cheer up pupils' school day and also free teacher resources primarily to teaching. The idea of school being the source of activities was brought up by the answerers and it still needs to be improved. Some of the pupils feel that school's activities are not near them and therefore they do not participate. According to the results of this thesis, especially the information flow between the school's youth worker and the pupils needs to be improved, as well as that between the school youth worker and the school personnel.</p> <p>My purpose was not to create an exact model of an ideal youth work in school, but rather to find principles for the school youth work to build on. Therefore I hope that my thesis will give working tools for those who implement and improve school youth work in Joensuu and elsewhere in Finland.</p>	
Keywords youth work in schools, youth work, professional co-operation, comprehensive school	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KOULUN JA NUORISOTYÖN TEHTÄVÄT	8
2.1 Peruskoulun tehtävät	8
2.2 Nuorisotyön tehtävät	9
2.3 Koulunuorisotyö	10
2.4 Koulunuorisotyö meillä ja muualla	11
2.5 Koulunuorisotyön ajankohtaisuus	12
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	16
3.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset	16
3.2 Menetelmät ja otos	16
3.3 Aineiston keruu	19
3.4 Aineiston analyysi	20
4 TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU	22
4.1 Kokemuksia koulunuorisotyöstä	23
4.2 Koulunuorisotyön vahvuudet ja heikkoudet	27
4.3 Koulunuorisotyöntekijä toimijana ja rinnalla kulkijana	30
4.4 Nuorison oma huone koulunuorisotyön keskiössä	33
4.5 Muut koulunuorisotyön fyysiset ympäristöt	39
4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys	43
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
6 LOPUKSI	47
LÄHTEET	49
LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Koulun seinät sulkevat suojiinsa joukon erilaisia lapsia, nuoria ja aikuisia. Koulu käsittelee monenlaisia persoonia, oppijoita, tarinoita, kohtaloita ja mielipiteitä. Sen tehtävänä on kasvattaa nuorista tasapainoisia aikuisia ja opettaa nuorille elämään välttämättömiä tietoja ja taitoja.

Yhteiskunnan huoli nuorista on suuri – yhä useampi nuori ei selviä ympäristön asettamista paineista ja syrjäytyy syystä tai toisesta. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi kehitellään jatkuvasti uusia ratkaisumalleja ja keskustellaan siitä, kenen tulisi kantaa vastuu lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Yhteiskunta tiedostaa syrjäytymisen uhat niin yksilölle, yhteisölle, kuin yhteiskunnallekin. Erilaiset ohjelmat, hankkeet, toimet ja tapahtumat on luotu ehkäisemään syrjäytymistä. Syrjäytymiseen tartutaan niin Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa (Valtioneuvosto 2011), kuin esimerkiksi kunnallisellakin tasolla nuorisotyössä.

Koulu ja nuorisotyö ovat jo monella paikkakunnalla päättäneet tehdä yhteistyötä nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Useiden kokeilujen myötä toimivaksi koettu nuorisotyö on jalkautumassa yhä useampaan kouluun vastaukseksi huolehtimaan nuorten hyvinvoinnista. Koulunuorisotyö on uudenlainen työmuoto, joka yhdistää koulun ja nuorisotyön voimavarat siellä, missä nuoret viettävät joka arkipäivä suuren osan ajastaan (Pohjola 2010, 2). Kokeiluja on ollut esimerkiksi Konnevedellä, Joensuussa ja Kiteellä. Koulunuorisotyön käytännöt vaihtelevat koulusta toiseen. Joissakin kouluissa koulunuorisotyöntekijä käy muutaman kerran viikossa, kun taas toisiin on palkattuna kokoaikaisia nuorisotyöntekijöitä. Hotokan (2011, 44) opinnäytetyössä koulunuorisotyön tuottama parempi ryhmähenki on nähty auttavan oppilasta viihtymään koulussa, estämään ulkopuolelle jäämistä sekä edistää oppimista.

Mikkelin ammattikorkeakoulun koulunuorisotyön kehittämisprojektin johtaja Pekka Penttinen sanoo, ettei koulun ja nuorisotyön yhteensovittamisella ole vielä pitkiä perinteitä, joten varsinaista tutkimustietoa koulunuorisotyöstä ei ole vielä paljon (Pohjola 2010, 1). Koulunuorisotyöstä ja koulussa tehtävästä nuorisotyöstä on kuitenkin tehty monenlaisia opinnäytetöitä, joissa sen tarpeellisuutta ja tärkeyttä on perusteltu monin

tavoin. Nuoret tarvitsevat opinnäytetöiden tulosten mukaan lisää turvallisia aikuisia, sillä joidenkin koulun aikuisten luokse nuorilla on liian suuri kynnyks mennä, eikä kaikilla ole rajattomasti aikaa (Hotokka 2012, 53). Koulunuorisotyön avulla jokainen nuori voisi löytää oman juttukumppaninsa koulusta. Tehtyjen opinnäytetöiden perusteella sen koetaan esimerkiksi vaikuttavan myönteisesti työrauhaan, nivelvaiheiden tukemiseen ja koulun yleiseen hyvinvointiin (Kukkonen 2011; Qvintus 2011; Rauvola 2013; Siekkinen & Kuitunen 2010). Koulunuorisotyöntekijä voi yhteisöllisen pedagogiikan avulla huolehtia koulussa paitsi yhteishengen kasvattamisesta, myös yksilöiden ja yhteisön hyvinvoinnista (Kauhanen 2011, 9). Koulunuorisotyöntekijä voi edistää koulun yhteishenkeä ja hyvinvointia sellaisin keinoin, joihin opettajilla eivät aikaresurssit riitä. Pohjola (2011, 4) onkin huolestunut siitä, ettei kouluissa työskentele enemmän henkilöitä, jotka mahdollistaisivat edellä mainitut toiminnot. Nuorisotyön tärkeys korostuu monissa tutkimuksissa niin nuorten, kuntien nuorisotyöntekijöiden ja myös opettajien näkökulmasta. Tehdyt opinnäytetyöt avaavat paljon tietoa nuorisotyön merkityksellisyydestä mutteivät kuitenkaan kerro, miten nuorisotyötä tulisi tehdä ja miksei se ole vielä jalkautunut. Seuraavaksi on ehkä tutkittava sen erilaisia muotoja ja millaista nuorisotyön toivotaan olevan. Jos toimintamallit ja esimerkit toimivasta ja toivotusta nuorisotyöstä leviävät, koulunuorisotyöntekijöiden ja koulujen on helpompi kehittää toimintaa eteenpäin.

Tutkin opinnäytetyössäni, millaista ihanteellinen nuorisotyö Lyseon peruskoulun henkilökunnan ja oppilaiden mielestä on. Lyseon peruskoulussa on noin 480 oppilasta ja 40 työntekijää. Koulu antaa oppilailleen opetussuunnitelman mukaista opetusta, jota rakennetaan heidän omien edellytystensä mukaan. (Lyseon peruskoulu 2012.) Koulun tavoitteena on antaa tarvittavat tiedot ja taidot elämästä selviytymiseen sekä opetussuunnitelman mukaiset valmiudet jatko-opintoihin. Koulunkäynnin nonformaali kasvatustehtävä on samalla opettaa hyviä tapoja, rehellisyyttä ja avointa vuorovaikutusta. (Lyseon peruskoulu 2007, 7.) Nonformaali tarkoittaa epämuodollista, mutta tavoitteellista kasvatusta virallisen esimerkiksi opetussuunnitelmien tavoitteellisen kasvatuksen sijaan (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2013.) Koulu kiinnittää huomiota terveellisiin elämäntapoihin ja elämännhallintataitoihin. Koulun tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä oppilashuollollisin toimenpitein. (Lyseon peruskoulu 2007, 7.)

Koulunuorisotyö on ollut osana Lyseon peruskoulun kasvatustehtävien toteutusta jo vuodesta 2010 lähtien, jolloin nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaopiskelijat käynnistivät toiminnan avoimena nuorisotilatoimintana. Avoin nuorisotilatoiminta tarkoittaa ohjaimista muutamana päivänä viikossa oppilaskunnan huoneessa, jonne nuoret saavat tulla viettämään välituntejaan turvallisen aikuisen ohjauksessa. Huone on oppilaiden toiveesta nimetty Luukuksi. Tällä hetkellä avointa nuorisotilatyötä toteuttavat Joensuun kaupungin nuorisotoimi sekä Joensuun evankelis-luterilaisen seurakunnan nuorisotyön ohjaajat. Kumpikin taho ohjaa oppilaita omana päivänään yhteensä kahdesti viikossa. (Karttunen 2012.) Toteutin kevätlukukaudella 2013 opintoihini kuuluvan Koulun yhteisöllinen sekatyömies -projektin, jonka aikana nuorisotilatoimintaa laajennettiin niin, että koululla toimi koulunuorisotyöntekijä neljästi viikossa. Projektin toimintoihin kuului lisäksi tukioppilaiden sekä oppilaskunnan ohjaaminen, välituntitoiminnan järjestäminen, tyttöjen pienryhmän ohjaaminen sekä Jopo-luokassa toiminnallisten tuokioiden pitäminen. Välituntitoimintaa oli oppilaskunnan ja tukioppilaiden kanssa järjestettyä musiikkivideoiden katselua, tietovisoja ja pieniä kisailuja.

Opinnäytetyöni pääasiallisena tarkoituksena oli selvittää, millaista koulunuorisotyö voisi parhaimmillaan olla oppilaiden ja koulun henkilökunnan näkökulmasta. Tätä tutkimustehtävää silmälläpitäen selvitettiin vastaajien kokemuksia koulussa sillä hetkellä tehtävästä koulunuorisotyöstä sekä sitä, miten koulunuorisotyö vastaisi paremmin koulun tarpeita. Nämä kaksi näkökulmaa auttavat luomaan ohjeet ihanteellisen koulunuorisotyön rakentamiselle niin koulujen työntekijöille, koulunuorisotyöntekijöille, kuin kuntien päättäjille ympäri Suomea. Samalla tutkimus kenties valottaa niitä kielteisiä suhtautumisia koulunuorisotyötä kohtaan, jotka vaikeuttavat koulunuorisotyön jalkautumista moniammatilliseen koulumaailmaan. Opinnäytetyön tarkoituksena ei ole kertoa absoluuttista totuutta ideaalista koulunuorisotyöstä, vaan innostaa kehittämistyöhön.

2 KOULUN JA NUORISOTYÖN TEHTÄVÄT

Vaikka koulu ja nuorisotyö yleensä nähdäänkin täysin erilaisina instituutioina, on niillä silti useita samoja tavoitteita. Seuraavaksi esittelen peruskoulun ja nuorisotyön tehtäviä, sekä koulunuorisotyötä, jossa nuorisotyön ja koulun tehtävät kohtaavat.

2.1 Peruskoulun tehtävät

Jokaisen lapsen oppivelvollisuus kestää yhdeksän vuotta. Tämän perusopetuksen periaatteet ja tavoitteet löytyvät perusopetuslaista (Perusopetuslaki 21.8.1998/628). Perusopetuslain mukaan opetuksen tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua ihmisyyteen. Opetuksen tarkoituksena on lisäksi välittää elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja ja kannustaa heitä tasa-arvoon sekä eettisesti aktiiviseen kansalaisuuteen. Opetussuunnitelma laaditaan yhdessä kunnan sosiaali- ja terveystieteiden kanssa ja siinä tulee kuvata koulun ja kodin yhteistyötä ja oppilashuollollisia toimenpiteitä. Koulun tehtävänä on 31 a § mukaan järjestää oppilaalle maksutonta oppilashuoltoa. Oppilashuollon tehtävänä on edistää oppilaan hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden edistämistä ja ylläpitämistä sekä oppimisen edistämistä. Lain mukaan jokaisella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Lain kohta 47§ antaa luvan järjestää koulussa myös muuta opetustyötä lähellä olevaa toimintaa, kuten oppilaskuntatyötä tai kerhotoimintaa. Oppilaskunnan tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista oppilaita koskevissa asioissa. Oppilaskunnan toiminnan järjestämisestä päättää koulu itse. Jos oppilaskuntatyötä ei järjestetä, on koulun muulla tavalla huolehdittava oppilaiden kuulemisesta. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea sekä kodin että koulun kasvatustyötä, lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Sen tulee edistää lasten hyvinvointia, ehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. Sen tulee tarjota lapsille monipuolisia mahdollisuuksia ohjattuun toimintaan ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan ohjaajan kanssa.

Koulun kasvatustehtävät korostuvat yhteiskunnallisella, yhteisöllisellä ja yksilökohtaisella tasolla yläkouluiässä, jolloin nuori kehittyy sosiaalisena olentona ja tarvitsee yhteisöjä ympärilleen kehityksensä tueksi. Erityisesti yläkouluikäinen tarvitsee siis kasvatuksellista tukea sosialisointiin. Antikaisen (1993) mukaan koulun tehtävänä on sosialisointi, kulttuuriperinnön ja arvojen välittäminen sekä elämässä tarvittavien taitojen välittäminen eteenpäin. Samalla koulu kuitenkin valikoi, luokittelee ja arvioi oppilaita heidän koulumenestyksensä mukaan. Tämän vuoksi Kuula näkee koulun sisäiset tavoitteet hieman ristiriidassa keskenään. (Kuula 2000, 2-6.) Jokaiselle oppilaalle taataan tukea yhteiskunnan ja koulun vaatimusten kestämiseksi. Koulu tarttuu oppilaiden haasteisiin moniammatillisen oppilashuollon avulla.

2.2 Nuorisotyön tehtävät

Nuorisotyön tarkoituksena on kohdata nuoria heidän vapaa-ajallaan ja tukea siten kodin ja koulun kasvatustehtävää. Käytännössä nuorisotyötä toteuttavat kunnat sekä järjestöt. Se voi esimerkiksi olla toimintaa avoimessa nuorisotilassa, jonne nuoret voivat tulla viettämään vapaa-aikaansa. Nuorisotyöntekijän tarkoituksena on olla turvallinen aikuinen nuoren elämässä huoltajien ja opettajien rinnalla.

Nuorisolain 27.1.2006/27 tarkoituksena on tukea alle 29-vuotiaiden kasvua, aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista. Lain lähtökohtia on yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Kunnan nuorisotyön tehtäviin kuuluu nuorisolain mukaan nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimitilat, harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013.)

Nuorisotyön periaatteita on sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuus. Sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa toisin sanoen syrjäytymisen ehkäisyä. Syrjäytyminen on monimutkaista ongelmien kasautumista (Kuula 2000, 34), joka yleensä periytyy sukupolvelta toiselle. Usein syrjäytyneeksi määritellään työttömät, köyhät, koulupudokkaat nuoret, maahanmuuttajat ja yksinäiset ihmiset (Myrskylä 2010, 2). Pekka Myrskylä (2012, 2) määrittelee syrjäytyneiksi ne työvoiman ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta. Syrjäytymistä ei kuitenkaan ole

helppo määritellä, eikä kaikkia edellä mainittuja ryhmiä voi yksiselitteisesti määritellä syrjäytyneiksi.

Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista yksilöiden ja ryhmien kanssa tehtävää työtä elämänhallintataitojen vahvistamiseksi. Kun syrjäytymisen riskiryhmässä olevien ongelmiin puututaan varhain ja estetään siten niiden kasautuminen, on kyse sosiaalisesta vahvistamisesta. Vaikka käsitteenä sosiaalinen vahvistaminen kuulostaa sosiaalisen kanssakäynnin opettamiselta, sosiaaliseen vahvistamiseen kuuluu kaikkien elämänalueiden hallintataitojen vahvistaminen. Sosiaalinen vahvistaminen ei ole mikään tietty menetelmä, vaan pikemminkin tausta-ajatus. Sen ydin on siinä, että yksilöitä tuetaan pysymään kiinni arjessa jonkin tekemisen parissa.

Osallisuus ja innostaminen johtavat lopulta aktiiviseen kansalaisuuteen, joka voidaan nähdä syrjäytymisen vastakohtana ja yhteiskunnallisena ihanteena. Kun yksilö saa osallistua ja toteuttaa omia pyrkimyksiään, hän on osallinen (Kauhanen 2011, 7). Jotta yksilö voi kokea olevansa osa ryhmää, hänen on päästävä vaikuttamaan yhteisönsä. Osallisuudella on monia ulottuvuuksia. Se on sekä ihmisen fyysistä osallistumista johonkin toimintaan, että henkistä läsnäoloa ja osallisena olemisen tunnetta. Osallisena olemisen tunne tarkoittaa tunnetta omasta tärkeydestä ja pystyvyydestä vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että nuoria otetaan mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon esimerkiksi oppilaskunnan tai nuorisovaltuuston avulla. Sama osallisuus pätee missä tahansa suunnittelun ja päätöksenteon mukaan ottamisessa ja vaikuttamisen mahdollisuuksien antamisessa.

2.3 Koulunuorisotyö

Koulunuorisotyö voi olla hyvin monenlaista ja siitä voi olla monenlaisia eri nimityksiä. Varsinaista koulunuorisotyötä on siis suhteellisen vaikea määritellä. Joissakin tilanteissa käytetään nimitystä koulunuorisotyö, joissakin koulussa tehtävä nuorisotyö. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke välttää koulunuorisotyö-käsitteen käyttöä, koska ei ole yhtä ainoaa tapaa tehdä koulunuorisotyötä (Marjo Kolehmainen, henkilökohtainen tiedonanto 14.1.2013). Itse näen koulunuorisotyön käsitteen yläkäsitteenä kaikille eri koulunuorisotyön muodoille. Vastalauseena koulussa tehtävä nuorisotyö -

käsitteelle taas on käsitteen pistäytyvyys. Koulussa tehtävä nuorisotyö -käsite jättää koulun ja nuorisotyön välille jonkinlaisen hajuraon; sillä nuorisotyötä tehdään koulussa, mutta se ei ole vakiintunut ja tavallinen koulun käytäntö. Koulunuorisotyö sen sijaan on sen sisällöstä huolimatta luonnollinen koululaitokseen integroitava työmuoto.

Humanistisen ammattikorkeakoulun koordinoima Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke tuottaa tietoa nuorisotyöstä ja kehittää sen menetelmiä. Sen tavoitteena on tuottaa tietoa koulun ja nuorisotyön yhteistyön mahdollisuuksista. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2012.) Koulunuorisotyöntekijä voi toimia koulussa esimerkiksi koulun ja kodin yhteistyön rakentajana, tapahtumien järjestäjänä, nivelvaiheiden tukijana, ryhmäytäjänä, oppilaskunnan ja tukioppilaskunnan ohjaajana, välitunti- ja kerhotoiminnan järjestäjänä, yksilöohjaajana tai opetuskokonaisuuksien suunnittelijana. Koulunuorisotyötä toteutetaan yhteisöllisen pedagogiikan avulla, joka käsittää yhdessä oppimista, sillä yhdessä tekemällä oppii itsestään ja toisistaan. (Kauhanen 2011, 18-25.)

2.4 Koulunuorisotyö meillä ja muualla

Tietoa paikkakunnista ja kouluista, joissa koulunuorisotyö on vakiintunut, on hankala löytää. Useilla paikkakunnilla koulunuorisotyö on pistäytyvää, tai sitä toteuttavat opiskelijaharjoittelijat, eikä varsinaista pysyvää koulunuorisotyön työmuotoa ole.

Erilaiset opinnäytetyöt, artikkelit ja hankkeet avaavat hieman koulussa tehtävän nuorisotyön kenttää. Muuten tieto koulunuorisotyöstä ja sen levinneisyydestä on melko lailla kiven alla. Opinnäytetöissä kuvataan esimerkiksi Mikkelissä, Piikkiössä, Kouvolassa, Joensuussa, Jyväskylässä ja Hollolassa tehtävää nuorisotyötä. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke taas tuottaa koulunuorisotyöpalveluja Konnevedellä.

Koulunuorisotyötä toteutetaan myös Kiteellä muutaman kerran viikossa lukiossa ja yläkouluissa (Kiteen kaupunki 2013). Järvenpäässä aloitetaan koulunuorisotyötä syksyllä 2013, jolloin koulunuorisotyöntekijä on viikoittain tavattavissa kullakin Järvenpään yläkoululla (Järvenpään kaupunki 2013). Näiden lisäksi esimerkiksi Pieksämäellä työskentelee erityisnuorisotyöntekijä ainakin yhdellä yläkoululla (Pieksämä-

en kaupunki 2013). Kaikkia edellä mainittuja kaupunkeja yhdistää se, että koulunuorisotyön tarkoituksiksi määritellään nuorten sosiaalinen vahvistaminen, toimiminen linkkinä nuorten ja aikuisten välillä sekä oppilaiden oman äänen kuuluville saaminen. Kiteellä ja Järvenpäässä koulunuorisotyöntekijät käyvät koululla kerran viikossa, kun taas Pieksämäellä koulunuorisotyötä tarjotaan useammin.

Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hanke tutkii ja tukee koulunuorisotyökokeiluja ja heitä, jotka työskentelevät kouluissa nuorisotyöntekijöinä. Hanke tuottaa myös materiaaleja koulunuorisotyöstä, osallistuu moniammatillisiin seminaareihin ja luo verkostoja nuorisoalan ja opetustyön kouluttajien välille. Nuorisotyötä vakinaistetaan useisiin kouluihin lisäämällä tietoisuutta koulunuorisotyöstä. Hanketta rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö vuosina 2011-2013. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013). Tämän lisäksi myös Mikkelin ammattikorkeakoulussa on toteutettu koulunuorisotyöhön liittyvää tutkimushanketta nimellä ”Koulunuorisotyö Suomessa” vuodesta 2010. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa uutta kirjallista tutkimustietoa koulunuorisotyöstä sekä kehittää viranomaisyhteistyötä mahdollistamaan koulunuorisotyötä. Tiedon on tarkoitus hyödyttää koulussa toimivia nuorisotyöntekijöitä ja nuorisoalan kouluttajia. Hanketta rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. (Mikkelin Ammattikorkeakoulu 2010.) Nuorisotutkimusverkosto Kanuuna on käynnistänyt Koulunuorisotyö 2012-2014 -hankkeen voimin koulunuorisotyötä myös Oulussa, Kuopiossa, Hyvinkäällä, Kokkolassa sekä Lahdessa (Kiilakoski 2013).

2.5 Koulunuorisotyön ajankohtaisuus

Syrjäytymisen ehkäisyyn pyritään luomaan jatkuvasti uusia ohjelmia, hankkeita ja käytänteitä. Syrjäytyminen huolestuttaa niin yksilöiden, kuin kansantaloudenkin näkökulmasta; 40 000 syrjäytynyttä nuorta maksaa noin 300 miljoonaa euroa vuodessa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 19). Tämän vuoksi ehkäisevät ja varhaisen puuttumisen menetelmät, kuten koulunuorisotyö puhuttaa yhteiskunnassamme niin nuoriso- ja kasvatustalouden opiskelijoiden ja ammattilaisten, kuin päättäjienkin keskuudessa.

Pekka Myrskylän vuonna 2012 valmistuneen selvityksen mukaan syrjäytyneitä nuoria oli Suomessa vuonna 2010 yhteensä noin 51 300, mikä vastaa 5% kaikista Suomen

15-19-vuotiaista. Heistä yli puolet eivät ole ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, joten näitä 31 000 nuorta ei näy missään tilastoissa. Heistä ei tiedetä, mitä he varsinaisesti tekevät. (Myrskylä 2012, 2.) Luku ei ole muuttunut olennaisesti vuoteen 2013 mennessä. OECD:n vuosittaisen koulutusvertailun (Liiten 2013) mukaan vuonna 2013 nuorista 6% ei ole koulutuksessa eikä töissä, heistä noin puolet on ilmoittautuneet työttömiksi. Syrjäytyneiden luku on siis noussut hieman vuodesta 2010, mutta hitaammin kuin muissa Euroopan maissa (Liiten 2013). Yhteiskuntatakuun mukaan koulutuksen ja työn ulkopuolella olevia alle 30-vuotiaita on 40 000 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 8). Luvut siis vaihtelevat hieman tutkimusten mukaan.

Syrjäytymisen ehkäisyksi ja nuorten työllistymisen saavuttamiseksi hallitus on laatinut nuorisotakuun. Nuorisotakuu on yksi pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman kärkihankkeista, joka takaa jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastaavalmistuneelle ”työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaa viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta”. Lisäksi kaikille peruskoulun päättäneille luvataan koulutuspaikka lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 7).

Nuorten yhteiskuntatakuu 2013 -raportissa esitellään Yhteiskuntatakuuta tukevia toimintamuotoja koulutusjärjestelmässä. Raportissa listataan esimerkiksi joustava perusopetus, KiVa-koulu-ohjelma, erityisopetus ja nivelvaiheiden yhteistyö. Listauksessa on merkittävää myös ongelmien varhainen tunnistaminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 28-32.) Koulunuorisotyötä ei listauksessa kuitenkaan mainita.

Nuorten tämän päivän haasteita ovat mielenterveysongelmat, asunnottomuus sekä päihdeongelmat, jotka saattavat vaikeuttaa nuorten työnsaantia hyvinkin pitkään (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 7). Nuorten pahan olon, työttömyyden ja koulupuudokkuuden taustalta löytyy esimerkiksi yksinäisyyttä, alisuoriutumista, perittyä huono-osaisuutta, koulutuksesta putoamista, terveysongelmia, käytöshäiriöitä, keskittymisvaikeuksia ja turvallisen aikuisen puutetta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 32). Varhainen puuttuminen nuorten ongelmiin ehkäisee niiden kasautumista sekä vahvistaa kykyä kohdata tulevaisuuden haasteita. Nuorisotyön tarkoituksena on vastata niihin tarpeisiin, joita nuoret tarvitsevat: Tukea kasvuun, itsenäistymiseen, pääsyä koulu-

tukseen ja työvoimaan, valmennusta sosiaalisissa taidoissa ja arjen valmiuksissa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 49).

Etenkin sosiaali- ja kasvatusalojen opiskelijoita koulunuorisotyön aihe puhuttaa; opiskelijat ja kentällä työskentelevät näkevät yksilöiden ja ryhmien pahan olon. Tietoa syrjäytymisen ehkäisystä pyritään levittämään etenkin opinnäytetöiden avulla. Viimeisen kolmen vuoden aikana ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä aiheeseen koulunuorisotyö on tehty useita. Jos myös ammattikoulujen sekä yliopistoiden tutkimukset ja tekstit otettaisiin mukaan laskuihin, olisi luku paljon suurempi. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyötietokanta Theseuksesta löytyy 24 opinnäytettä hakusanalla koulunuorisotyö (Theseus 2013), vaikkakin kaikki eivät aivan suoraan koulunuorisotyötä käsittelekään. Opinnäytetyöt ovat yllättävän samankaltaisia, vaikka ne tarkastelevatkin koulunuorisotyötä useasta eri näkökulmasta. Kaikissa opinnäytetöissä korostetaan koulunuorisotyön tärkeyttä, missä muodossa ikinä nuorisotyötä tehdäänkään. Koulunuorisotyön kuvauksissa näkyy hyvin koulunuorisotyön monimuotoisuus.

Koulunuorisotyötä on opinnäytetöissä tarjottu ratkaisuna koulupudokkuudelle (Uurainen 2012) ja oppilaiden nivelvaiheiden tukemiseen (Qvintus 2011). Lisäksi koulunuorisotyön nähdään vaikuttavan työrauhaan (Siekkinen & Kuitunen 2010) ja kouluviihtyvyyteen (Kukkonen 2011). Lisäksi koulunuorisotyöntekijä tarjoaa nuorelle vielä yhden kuuntelevan korvan ja turvallisen aikuisen mallin. Ajatuksena on, että koulunuorisotyöntekijä olisi se matalan kynnyksen aikuinen, jonka kanssa keskustella ihan mistä tahansa. Nuorisotyöntekijä pystyy parhaimmillaan kohtaamaan nuoret siellä, missä he viettävät aikaansa, kuuntelemaan ja olemaan läsnä (Löytönen 2011, 40). Koulu-terveyskyselyn mukaan yli puolet oppilaista oli sitä mieltä, ettei opettajia kiinnosta mitä oppilaille kuuluu (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 22). Nuoret selvästi tarvitsevat jonkun, jolla on aikaa kuunnella ja on aidosti läsnä (Löytönen 2011, 38). Nuorisotyöntekijät toimivat koulussa opettajien rinnalla nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Anniina Löytönen (2011) on tutkinut opinnäytetyössään laadullisin menetelmin, millaisia kokemuksia joensuulaisilla nuorilla on koulunuorisotyöstä ja millaista sen pitäisi olla. Hän on kartoittanut koulun oppilaskunnan ja Joensuun nuorisovaltuuston jäsenten mielipiteitä koulunuorisotyön tarpeellisuudesta ja sen toivotuista työmuodoista. Löytösen tutkimuksen mukaan nuoret toivovat koulunuorisotyön olevan mahdoli-

simman nuorisolähtöistä ja helposti saatavaa matalan kynnyksen toimintaa (Löytönen 2011, 40). Koulun opettajien mielipiteitä koulunuorisotyöstä on tutkinut Anneli Qvintus (2011), joka on käsitellyt nuorisotyön tärkeyttä koulun, oppilaan ja opettajien näkökulmasta. Qvintuksen (2010, 48) tutkimuksen mukaan opettajien näkökulmasta koulunuorisotyö on hyödyllistä, kun se helpottaa opettajien työtaakkaa koulussa ja tukee opettajien kasvatustehtävää. Qvintus (2010, 49) muistuttaa myös, että yhteisen toiminnan edellytyksenä ovat yhteiset pelisäännöt. Mervi Hotokka (2012) on tutkinut koulunuorisotyön tarvetta Mikkelissä. Opinnäytetyössä käsitellään myös koulun työntekijöiden ennakoasenteita nuorisotyöhön liittyen. Tutkimuksessa nousi vahvasti esille oppilashuoltotyöryhmien moniammatillisuuden ongelmakohdat. Tutkimuksessa on nähty koulunuorisotyö vastauksena nuorten ja henkilökunnan tiedonkulun parantajana, sekä mahdollistanut nuoren kuulemisen entistä paremmin. (Hotokka 2012, 52-53.) Pänkäläinen (2011) taas on tutkinut koulunuorisotyöntekijän ammatillisia valmiuksia ja vaatimuksia. Tärkeimpinä nuorisotyöntekijän luonteenpiirteinä nousi tutkimuksessa esille oikeudenmukaisuus ja helposti lähestyttävyyys (Pänkäläinen 2011, 49-50).

Koulunuorisotyön tarpeellisuudesta on kirjoitettu monia artikkeleita, joissa peräänkuulutetaan kaikkien aikuisten kasvatusvastuuta yhteiskunnan nuorista. Kouluihin toivotaan tämän vuoksi vielä lisää moniammatillista osaamista. Esimerkiksi Johanna Kuivakangas (2009) on tutkaillut artikkelissaan ”Yhteisölliset sekatyömiehet valtaavat koulut” koulua nuorisoalan ammattilaisen, yhteisöpedagogin toimintakenttänä. Artikkelin nimi kuvastaa osuvasti kaikkea sitä, mitä yhteisöpedagogi voi koulussa tehdä - kaikkea sekaisin (Kuivakangas 2009). Jaana Hämäläinen-Luukkainen (2006) on huolissaan nuorten tilattomuudesta kouluissa samannimisessä artikkelissa. Hämäläinen-Luukkainen pohdiskelee, millaisia nuorten ongelmat ovat ja sen perusteella nuorten tilaa ja tilattomuutta koulussa (Hämäläinen-Luukkainen 2006). Hämäläinen-Luukkaisen (2006) mukaan onnistumisen kokemukset saattavat löytyä hyvinkin erilaisesta ympäristöstä kuin kouluympäristö ja ehdottaa siksi koulun ja vapaa-ajan osittaista yhdistämistä. Nuorten vapaa-aikatila koulussa saattaisi edesauttaa nuorten tasapainoista kasvua. Merja Kylmäkoski (2006) esittelee artikkelissaan ”Näkökulmia nuorten tilankäyttöön” nuoria omien rajojen etsijöinä ja valottaa nuorisotilan tarpeellisuutta kaupungeissa. Kylmäkosken (2006) mukaan nuorisotilatoiminta tarjoaa nuorille mahdollisuuksia kohdata aikuisia, saada huomiota, läheisyyttä ja ymmärrystä kas-

vunsa tueksi. Koulunuorisotyössä on myös kyse juuri tästä aikuisen ja nuoren turvalisesta kohtaamisesta, jota nuoret Nuorten yhteiskuntatakuu -raportissa on peräänkuulutettu: niin läheisyyttä ja huolenpitoa kuin ongelmiin varhaista puuttumista.

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

3.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Lähdin ideoimaan opinnäytetyön aihetta yhdessä Lyseon peruskoulun apulaisrehtorin kanssa keväällä 2013. Tutkin muita koulunuorisotyöhön liittyviä opinnäytetöitä ja apulaisrehtorin toiveesta päädyin selvittämään oppilaiden ja koulun henkilökunnan mielipiteitä koulussa tehtävästä nuorisotyöstä kehittämismielessä. Opinnäytetyöni tavoitteeksi muodostui nuorten ja koulun aikuisten näkemysten näkyväksi tekeminen siitä, millaista nuorisotyö on parhaimmillaan. Tutkimustehtävän selvittämiseksi valitsin kvantitatiivisen tutkimusotteen. Aineisto kerättiin kvantitatiivisin menetelmin Webropol-internetkyselyn avulla.

Kun tutkimustehtävä selveni, aloin muotoilla tutkimuskysymyksiä. Päätin lähestyä ihanteellisen koulunuorisotyön aihetta kahdesta näkökulmasta. Ensiksi selvitin, mitä mieltä Lyseon peruskoulun nuoret ja opettajat ovat sen nykyisestä nuorisotyöstä sekä toiseksi sitä, millä tavalla sitä voisi vielä parantaa. Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat:

1. Millaisia ovat Lyseon peruskoulun oppilaiden sekä henkilökunnan kokemukset koulussa tehtävästä koulunuorisotyöstä?
2. Miten koulunuorisotyö vastaisi parhaimmillaan koulun tarpeita?

3.2 Menetelmät ja otos

Keräsin tutkimuksen aineiston pääosin kvantitatiivisin menetelmin. Kvantitatiivinen tutkimus on käytännössä tiedon tutkimista matemaattisin keinoin (Valli 2001, 7). Matemaattisen otteen tarkoituksena on tuoda yleistettävää tietoa sekä tuoda esille myös haluttuja kriittisiä näkökulmia. Tarkoituksena oli saada myös enemmän vastaajien kriittisiä ääniä esille niiltä, joille koulunuorisotyö ei ole entuudestaan tuttu. Tutkimuksia nuorisotyön tärkeydestä on tehty monia laadullisin menetelmin, sillä laadullisin keinoin toteutettu tutkimus auttaa tutkijaa yleensä pääsemään hyvin lähelle nuoria (Löytönen 2012, 21). Oletettavaa on kuitenkin, että haastatteluihin osallistuvat ne henkilöt, jotka ovat valmiiksi nuorisotyön piirissä tai motivoituneita vastaamaan aiheesta. Koska opinnäytetyön on tarkoitus kehittää koulunuorisotyötä ja laajentaa sen näkökulmia, on tärkeää myös ottaa huomioon siihen sen ulkopuoliset henkilöt. Halusin oman kvantitatiivisen tutkimukseni avulla laajentaa laadullisia näkökulmia ja tuoda myös kriittisempiä näkemyksiä esille. Kriittiset näkemykset auttavat tarttumaan epäkohtiin ja kehittämään koulunuorisotyötä edelleen.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa olennaista on sen otanta perusjoukosta (Valli 2001, 13), mikä määrittelee pitkälti myös tutkimuksen luotettavuuden ja yleistettävyyden. Otannan tarkoituksena on esittää eräänlaista pienoismallia perusjoukosta (Valli 2007 b 195). Tässä tapauksessa otanta on koko koulu ja perusjoukko ja samalla perusjoukko, johon tutkimustulokset yleistetään. Koska tutkimani koulu on loistava läpileikkauksen ikäryhmästä, on Lyseon peruskoulussa loistava tilaisuus saada tuotettua suuremmassakin mittakaavassa yleistettävää tutkimusaineistoa. Tämän tutkimuksen tuloksista voidaan kuitenkin ottaa vinkkejä siihen, miten muut Suomen yläkoulut vastaisivat.

Otannan valitsemisessa esiintyy usein ongelmallisuuksia, sillä valittu otanta ei aina täysin vastaa perusjoukkoa. Tämän vuoksi päädyin kokonaistutkimukseen, joka ehkäisee otannan ongelmia (Valli 2007a, 114). Tilastollisten menetelmien testaaminen on sitä parempaa, mitä suurempi otoskoko on (Valli 2007a, 114). Sekä Lyseon peruskoulun oppilaat, että koulun opettajat ovat hyvin erilaisista taustoista, mikä mahdollistaa yleistettävän tiedon keräämisen. Aikaisemmissa koulunuorisotyöhön liittyvissä tutkimuksissa otokset ovat olleet perustellusti pienempiä. Koska tämän tutkimuksen tavoitteena on kuitenkin myös saada hiljaiset ja marginaalissa olevat äänet kuuluviin, on otoksena koko koulun oppilaat ja henkilökunta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda nuorten vastauksien rinnalle lisäarvoa aikuisten vastauksista. Koska aikuisia ja nuoria koskettavat erilaiset kysymykset koulunuorisotyöhön liittyen, päädyin tekemään kaksi erillistä kyselylomaketta. Lomakkeet on kuitenkin rakennettu samankaltaisiksi samanlaisine sisältöineen, jotta aineistoa on edelleen helppo vertailla. Vastaaajaryhmien erilaiset kyselylomakkeet auttoivat pitämään vastaajien mielenkiintoa yllä. Oletuksenani oli, että nuorella ei mitä luultavimmin olisi paljoo sanottavaa moniammatillisuudesta tai aikuisella siitä, millaisia pelejä nuorisotilalla pitäisi pelata. Vaikka lomakkeiden kysymykset poikkesivat toisistaan hieman, olivat lomakkeet rakenteellisesti ja sisällöllisesti samanlaiset. Rakenteellisesti kyselylomakkeet koostuvat kahdesta osiosta ja neljästä sivusta. Ensimmäisessä osiossa kartoitettiin vastaajien kokemuksia nykyisestä koulunuorisotyöstä sekä toisessa tulevaisuuden toiveita.

Tutkijan tehtävänä on miettiä, mitkä asiat on mitattavissa ja keksiä näille sopivat mittarit (Valli 2001, 28). Käytännössä oli mietittävä tarkkaan mitä haluaa tietää ja millaisia vastauksia kysymyksiin voisi olla. Aloitin kysymysten laatimisen miettimällä koulunuorisotyön perusteita. Purin koulunuorisotyön osiin ja mietin kysymyksiä sen käytäntöjen ympärille. Oleellista koulunuorisotyössä on tila, sen toiminnot sekä koulunuorisotyöntekijä persoonana. Kvantitatiivisiin lomakkeisiin halusin tuoda siis sekä yleistettävää numeraalista tietoa, että myös laadullisia aspekteja. Oppilailta ja koulun aikuisilla oli halutessaan mahdollisuus tarkentaa omia vastauksiaan avoimissa kysymyksissä. Opinnäytetyön tarkoitus oli tuoda etenkin kriittistä suhtautumistaan koulunuorisotyötä kohtaan esille, minkä vuoksi ei-vastauksissa on useammin täydentävät vapaat vastauskentät. Sekä nuorten että aikuisten kysymykset painottuivat nykyisen koulunuorisotyön vahvuuksiin ja heikkouksiin sekä kehittämistoiveisiin. Nuorten ja aikuisten kyselylomakkeet erosivat eritoten siinä, että aikuisten kysymyksissä käsiteltiin koulunuorisotyön rakenteita ja nuorten kysymyksissä pyrittiin selvittämään, ketkä nuorisopalveluita koulussa käyttävät. Molempien kysymyksissä pyrittiin saamaan vastauksia sille, mikä koulunuorisotyössä on tärkeää. Kyselylomake on onnistunut, kun se johdattelee vastaajaa vuoropuhelun tavoin (Valli 2007 b, 198).

Kyselylomaketta laatiessa on tärkeää huomioida lomakkeen pituus ja kysymysten määrä ja järjestys, sekä ulkoasu (Valli 2001, 29). Kummankin lomakkeen ulkoasuun,

ymmärrettävyyteen ja luettavuuteen on kiinnitetty huomiota. Lomakkeeseen tuli neljä sivua, joilla kullakin oli enintään 4 kysymystä. Halusin laatia kyselylomakkeen mahdollisimman kevyenolaiseksi. Kyselylomakkeesta oli tehtävä sellainen, että yläkouluikäiset nuoret jaksavat keskittyä ja vastata kysymyksiin. Visuaalisesti selkeään ja hienon näköiseen lomakkeeseen jaksaa keskittyä kauemmin. Lisäksi vastaajan kiinnostus vastaamiseen säilyy, kun lomakkeessa kiinnitetään huomiota paitsi selkeyteen, myös siihen, että jokaiselle vastaajalle löytyy vastausvaihtoehto (Valli 2007 b, 198). Kyselylomaketutkimuksen vahvuus laadulliseen haastatteluun tai keskusteluun nähden on, ettei haastattelija vaikuta vastauksiin millään tavalla (Valli 2001, 30).

Toisaalta haasteena saattaa olla tutkijan ja tutkittavan erilaiset ilmaisutavat, joista koituu ymmärtämisen ongelmia puolin ja toisin; Jos vastaaja ei esimerkiksi ymmärrä kysymystä samalla tavalla, kuin tutkija on sen tarkoittanut (Valli 2007a, 102). Tämän vuoksi kyselylomakkeen testaus on tärkeää (Valli 2007b, 198). Testautin kyselylomakkeen Webropolissa automaattisen testaustyökalun avulla. Lisäksi kävin lomakkeet useamman eri opettajan kanssa läpi. Vallin (2007b, 202) mukaan huolelliseen testaukseen riittää 5-10 henkilöä.

3.3 Aineiston keruu

Koulun jokaiselle luokalle annettiin oma aika ATK-luokkaan, jolloin pystyi täyttämään Webropol-internetkyselyn. Tällä tavalla kyselylomake tavoitti myös ne, jotka eivät ole jo valmiiksi mukana koulunuorisotyön toiminnassa, ja nostaisi esille toivottuja kriittisiä näkökulmia koulunuorisotyöhön. Lomakkeen tarkoituksena oli saada tietoa siitä, miten nuoria, jotka eivät ole löytäneet tietään koulunuorisotyöhön saataisiin mukaan. Mielenkiintoista oli saada sellaista näkemystä esille, miksi nuorisotyötä ei kannata tehdä. Kun näitä kielteisiä suhtautumisia saadaan esille, niihin on myös helpompi tarttua.

Laadin aikataulun pitäen silmällä lukujärjestyksiä, luokkien luokkaretkiä sekä koulun muita tapahtumia. Olin itse paikalla opastamassa oppilaita kyselyyn vastaamisessa. Vallin (2007a, 107) mukaan paikalla oleva tutkija voi tarkentaa kysymyksiä jos vastaajat eivät ole ymmärtäneet sitä. Kyselyyn vastaaminen vei luokalta yhteensä noin

15 minuuttia koko oppitunnista siirtymisineen. Opetusryhmiä oli tuolloin koulussa 21, joista kolme ei vastannut kyselyyn. Koulun henkilökunnalle lähetettiin sähköpostilla linkki kyselyyn apulaisrehtorin avustuksella. Lisäksi kyselystä muistutettiin maanantaisin opettajien infovälitunneilla.

Käytännössä laadin kyselyn huhtikuun 2013 lopulla, jonka jälkeen kierrätin sen oppilaitokseni lehtoreilla, Lyseon peruskoulun apulaisrehtorin sekä kasvatusohjaajan kautta. Heidän kommenttiansa avulla sain kehitettyä kyselylomakkeet niiden lopullisiin muotoihin. Aikataulutin luokat vastaamaan kyselyyn toukokuun ensimmäisellä viikolla, jonka jälkeen opettajat saivat pyytää vielä muutoksia aikatauluun.

3.4 Aineiston analyysi

Aloitin aineiston analyysin silmäilemällä vastauksia Webropol-palvelussa. Tein muistiinpanoja heränneistä ajatuksista aineistoon liittyen ja loin jo alustavia raakahavaintoja. Pohdin samalla, vastaisiko kyselyn tuottama aineisto tutkimuskysymyksiini. Seuraavaksi loin Webropolissa nuorten kyselyyn kuusi eri vastaajaryhmää, jossa jokaisessa on eri sukupuoli ja luokka. Vastausten luokittelu auttaa tulosten analysointivaiheessa ja se mahdollistaa yksityiskohtaisemman lähestymistavan vastauksia tarkastellessa. Tarkoitukseni oli selvittää, mitä mieltä koulunuorisotyöstä ollaan nyt ja miten sitä voisi kehittää. Jotta nuorisopalveluita saataisiin kohdennettua, on tärkeää tietää, mitkä vastaajaryhmät ovat mitäkin mieltä. Mielenpitoissa saattaa olla suuriakin eroja tyttöjen ja poikien tai luokka-asteiden välillä.

Avoimet vastaukset on analysoitu Webropolin Textmining-työkalun avulla. Työkalu ryhmittelee haluttuja sanoja ja kertoo niihin liittyvien kommenttien lukumäärät. Näin avointen vastausten analyysi ei ole kovin tarkkaa, joten tein avointen kysymysten jaottelun aluksi Textmining-työkalulla, jonka jälkeen ryhmittelin vielä jäljelle jääneitä vastauksia.

Pääosin vertailin vain vastaajaryhmien vastauksia ja pyrin selvittämään eri ryhmien kokemuksia ja niiden pohjalta erilaisia oppilastyyppejä koulunuorisotyöhön suhtautumisen perusteella. Loin kahdeksan eri tyyppiä sen perusteella, onko oppilas tietoi-

nen koulunuorisotyöstä, osallistuuko hän toimintaan ja kokeeko hän koulunuorisotyön ylipäättään tarpeelliseksi. Tyypittely auttoi luomaan oppilaiden kokemuksista koulunuorisotyötä kohtaan kokonaiskuvan. Oppilaat voidaan matemaattisesti tietoisuuden, osallistumisen ja tarpeelliseksi kokemisen mukaan alla olevat kysymykset huomioiden tyypitellä kahdeksaan eri kategoriaan. Viisi näistä tyypeistä edustaa suuria joukkoja oppilaista, minkä vuoksi päädyin esittelemään pelkästään ne. Kolme muuta ovat hyvin pieniä ryhmiä, tai niihin ei voitu luokitella yhtäkään oppilasta. Käytännössä Webropol-palvelussa on ristiintaulukoitu oppilaiden vastauksia. Ristiintaulukoinnissa on huomioitu kysymykset:

- Tiesitkö, että koulussa tehdään koulunuorisotyötä?
- Kuinka usein käyt Luukussa
- Oletko osallistunut oppilaskunnan ja tukioppilaiden järjestämään välituntitoimintaan?
- Onko mielestäsi tärkeää, että koulussa käy koulunuorisotyöntekijöitä?

Tulosten analysointivaiheessa nousi esille viisi yleisintä oppilaiden vastaustyyppiä: Innokkaat aktiivit, kiinnostuneet sivustaseuraajat, tiedostamattomat tyrmääjät, kriittiset osallistujat sekä passiiviset tiedostajat. **Innokkaat aktiivit** ovat tietoisia koulussa tehtävässä koulunuorisotyöstä, käyvät koulunuorisotilassa aina kun se on auki tai muutaman kerran viikossa, osallistuvat välituntitoimintaan sekä pitävät koulunuorisotyötä tärkeänä. **Kiinnostuneet sivustaseuraajat** ovat innokkaiden aktiivien tavoin tietoisia koulunuorisotyöstä ja kokevat sen tarpeelliseksi. Sivustaseuraajat eivät osallistu koulunuorisotyön toimintoihin. **Tiedostamattomat tyrmääjät** ovat innokkaiden aktiivien vastakohta. Tiedostamattomat tyrmääjät eivät ole tietoisia koulunuorisotyöstä, eivät koe sitä tärkeäksi eivätkä osallistu toimintaan. **Kriittiset osallistujat** taas ovat tietoisia koulunuorisotyöstä, osallistuvat sen toimintaan, mutteivät koe sitä tärkeäksi. **Passiiviset tiedostajat** ovat tietoisia koulunuorisotyön olemassaolosta, eivät halua osallistua siihen eivätkä koe sitä tärkeäksi. Eri tyypit auttavat luomaan kokonaiskuvaa oppilaiden suhtautumisesta koulunuorisotyöhön sekä sen perusteella löytää kehittämistapoja koulunuorisotyöhön liittyen.

Analyysissä luon kokonaiskuvaa oppilaiden kokemuksista tyyppien avulla, sekä menen yksityiskohtiin eri vastaajaryhmien vastausten perusteella. Tulosten esittelyssä

olen nostanut esille tärkeimpiä lukuja, poikkeavuuksia sekä yllättäviä numeroita. Aikuisten vastaukset olivat esitetty vastausten lukumäärinä, kun taas nuorten vastaukset prosenttimäärinä. Aineisto soveltuu prosentuaaliseen tarkasteluun, kun vastauksia on vähintään 100 (Valli 2007b, 192).

4 TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU

Kyselyyn vastasi 351 oppilasta, joten vastausprosentti oli 73%. Vastaajista 52% oli tyttöjä ja 48% poikia. Suurin ikäryhmä vastaajissa oli kahdeksasluokkalaiset; kaikkiaan 43% kävivät vastaushetkellä kahdeksatta luokkaa. 7.-luokkalaisia oli 28% ja 9.-luokkalaisia 29%. Jaottelin tulosten analyysia helpottaakseni kaikki oppilaat kuuteen vastaajaryhmään. Jokaiselta luokka-asteelta eroteltiin sukupuolet toisistaan, eli jokaisessa ikäryhmässä on kaksi vastaajaryhmää, tytöt ja pojat. Taulukoissa on näistä käytetty kirjainsymboleja T ja P sukupuolen mukaan sekä numeroa luokan mukaan. Esimerkiksi 8T kuvaa 8.-luokkalaisten tyttöjen vastaajaryhmää. Suurin vastaajaryhmä on kahdeksasluokkalaiset pojat, joita oli lähes kolmasosa kaikista vastaajista, 28%.

Koulun henkilökunnan kyselyyn vastasi 13 naista ja kolme miestä, mikä on 40% kohderyhmästä. Heistä kaksi on ollut työelämässä alle 5 vuotta, kolme 5-15 vuotta ja 11 yli 15 vuotta. Lähes kaikki, 14 vastaajaa toimii opettajana, kaksi on muissa oppilashuollollisissa tehtävissä. Analyysissa ei tartuta tarkemmin enää vastaajien taustoihin vastaajien anonymiteetin suojaamiseksi.

Ensisilmäyksillä Lyseon peruskoulussa tehtävään koulunuorisotyöhön suhtauduttiin varsin myönteisesti. Nuorten aineistossa nousi esille toivottua kritiikkiä nuorisotyötä kohtaan. Vastaajien keskuudessa oli myös nuoria, jotka eivät osallistu koulunuorisotyöhön. Toiveita koulunuorisotyön kehittämistyöhön esitettiin avoimesti ja rakentavasti. Mukaan mahtui tietenkin myös sopimattomia vastauksia, mitkä olivatkin aivan oletettuja näin laajan otoksen yhteydessä. Ne oppilaat, jotka eivät tunne koulunuorisotyötä omakseen, eivät jatkossakaan ole kiinnostuneita osallistumaan koulunuorisotyöhön. Aineistossa nousi esille myös sellaisten ääniä, jotka halusivat osallistua koulunuorisotyöhön, mutta eivät syystä tai toisesta ole uskaltaneet. Aineisto nostaa

esille siis sekä koulunuorisotyön että koulu yhteisön olemassa olevia heikkouksia ja ongelmakohtia samalla kun se esittelee sen mahdollisuuksia.

4.1 Kokemuksia koulunuorisotyöstä

Oppilaat jaettiin eri vastaajaryhmiin sekä luotiin eri tyyppisiä koulunuorisotyön kokemusten perusteella. Seuraavassa kappaleessa esittelen oppilaiden ja henkilökunnan kokemuksia koulunuorisotyöstä sekä oppilaiden tarjoamia kehittämissuhteita. Yleisesti ottaen koulussa oli melko hyvin tiedossa, että koulussa tehdään nuorisotyötä. Opettajista vain yksi ei tiennyt, että koulussa toteutetaan koulunuorisotyötä. Oppilasta noin viidesosa (19%) kertoi, ettei tiedä koulussa tehtävän nuorisotyötä. Tietoisimpia koulunuorisotyöstä olivat 7-luokkalaisten tytöt, joista peräti 90% tiesi koulussa tehtävän nuorisotyötä. Vähiten koulunuorisotyöstä olivat tietoisia 8-luokkalaisten tytöt, joista jopa 35% ei tiennyt koulunuorisotyöstä.

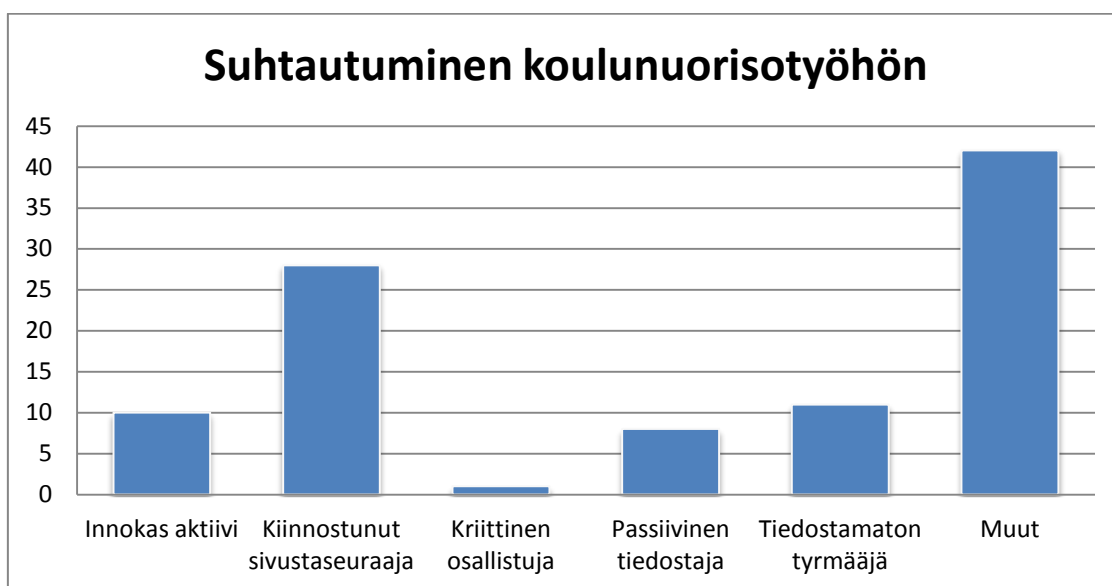
Kuvio 1: Koulunuorisotyön tietoisuus oppilaiden keskuudessa luokittain

Kyselyissä kysyttiin vastaajien yleistä mielipidettä siitä, onko koulunuorisotyö hyödyllistä vai ei. Kaikki opettajat olivat yksimielisiä siitä, että koulunuorisotyö on tärkeää. Avoimissa täydentävissä vastauksissa korostettiin sen tarpeellisuutta monin tavoin. Opettajat kiittelivät, että nuorille on rakennettu heidän tarpeisiinsa perustuvia toimintoja:

Se on nuorten oma juttu aikuisten hallinnoimassa koulussa

Oppilaiden mielipiteet sen sijaan jakoutuivat. Kolme neljästä (77%) koki, että koulunuorisotyö on tärkeää. Vastaajista joka neljäs (22%) ei pidä koulunuorisotyötä tärkeänä. Koulunuorisotyöhön suhtautuivat myönteisimmin 7.-luokkalaiset sekä 9.-luokkalaiset tytöt, joista molemmista 95% koki koulunuorisotyön tärkeäksi. 7.-luokkalaiset pojat olivat myös hyvin vakuuttuneita koulunuorisotyöstä; 85% heistä koki koulunuorisotyön tärkeänä. Vastaavat luvut ovat muilla vastaajaryhmillä noin 65%. Myönteisimmin koulunuorisotyöhön suhtautuvat siis 7.-luokkalaiset, kielteisimmin 8.-luokkalaiset.

Oppilaat tyypiteltiin vastaustensa perusteella viiteen yleisimpään vastaajatyyppiin, jotka on esitelty kohdassa 3.4. Yleisin tyyppi oppilaiden keskuudessa on kiinnostuneet sivustaseuraajat. Jopa 28% oppilaista voidaan lukea tähän ryhmään, jossa koulunuorisotyö nähdään tärkeänä ja siitä ollaan tietoisia, mutta syystä tai toisesta siihen ei osallistuta. Innokkaita aktiiveja, jotka osallistuvat sen toimintaan ja heidän vastakohtiaan tiedostamattomia tyrmääjiä, jotka eivät ole tietoisia koulunuorisotyöstä eivätkä osallistu sen toimintaan on kumpiakin joka kymmenes oppilaista. Passiivisia tiedostajia oli oppilaista 8% ja kriittisiä 1%. Noin puolet oppilaista ei sopinut suoraan näihin kärjistettyihin ja rankasti rajattuihin ryhmiin. Silti kärjistetyt tyypit auttavat luomaan kokonaiskuvaa oppilaiden suhtautumisesta.

Kuvio 2: Suhtautuminen koulunuorisotyöhön

Vastaajat perustelivat koulunuorisotyön tärkeyttä etenkin sillä, että apua tarvitsevat saavat apua. Monessa vastauksessa kuitenkin puhuttiin siitä, että ”joku saattaa tarvita apua”. Välttämättä ei siis itse ole saanut tarpeeksi hyötyä koulunuorisotyöstä. Koulunuorisotyön pohdittiin ehkäisevän kiusaamista ja muuta syrjimistä sekä auttavan heitä, joilla on huolia. Avoimia vastauksia, joissa perusteltiin koulunuorisotyön tärkeyttä avun antamisella, oli 43. Lisäksi kiiteltiin sitä, että nuorille on kuuntelija, joka on olemassa juuri heitä varten. Opettajat kertoivat vastauksissaan, että vapaamuotoisen tekemisen parissa aikuiset tuntuvat erilaisilta, kuin opetustilanteissa. Nuoret tarvitsevat henkilökunnan mielestä aikuisia, joiden kanssa harjoitella aikuisten kohtaamista rennoissa merkeissä:

vapaamuotoisen toiminnan ohessa nuoren näkökanta aikuiseen on ihan erilainen kuin esim. opettajiin. Se toivottavasti auttaa taas muutamaa nuorta eteenpäin.

Etenkin oppilaat kiittelivät sitä, että koulunuorisotyö tuo mukavaa piristystä koulun arkeen. Välituntitoiminta ja avoin nuorisotilatoiminta ovat oppilaiden mielestä piristäviä, hauskoja ja koulun ilmapiiriä parantavia aktiviteetteja. Eräs oppilas on oivaltavasti kirjoittanut välitunnin myönteisistä vaikutuksista:

he mahdollistavat nuorten välituntitoimintaa ja sellaista, ettei se aika kulu esimerkiksi tupakointiin välitunnilla tai sellaisiin.

Osa oppilaista osasi katsella koulunuorisotyön syvempiä ja pidempikestoisia vaikutuksia oppilaiden elämiin. Lisäksi sen nähtiin ehkäisevän syrjäytymistä. Erään oppilaan kommentissa koulunuorisotyön vaikutuksia on pohdittu hyvin myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta:

TÄRKEÄÄ!! Ennalta ehkäisee masennusta ja saa ihmiset tapaamaan uusia kavereita. Tulee halvemmaksi valtiolle ennaltaehkäistä syrjäytymistä kuin maksaa sairaala laskuja ja mielenterveysongelmien hoitokuluja.

Koulunuorisotyön myönteisten vaikutusten rinnalle nousi myös paljon kritiikkiä. Pojat suhtautuivat tyttöjä kielteisemmin koulunuorisotyöhön. Pojista joka neljäs (28%) uskoi koulunuorisotyön olevan tarpeetonta, kun taas tytöillä vastaava luku on vain 16%. Kielteisimmin koulunuorisotyöhön suhtautuivat kahdeksaluokkalaiset sekä yhdeksäsluokkalaiset pojat. Näistä ryhmistä joka kolmas koki koulunuorisotyön tarpeettomana. Kielteiset vastaajat perustelivat vastaustaan sillä, että se on ”turhaa” tai etteivät ole huomanneet koulunuorisotyön vaikutusta tai nähneet sitä koulun arjessa:

heillä ei ole kouluissa mitään oikeaa työtä, he ovat tarpeettomia.

Tulosten perusteella koulunuorisotyö on varsin hyvin tiedossa koululaisille. Silti mielipiteet sen tärkeydestä jakautuvat. Kun tarkastellaan oppilastyyppejä koulunuorisotyöhön suhtautumisessa, on huomattavaa kuinka moni oppilas pitää koulunuorisotyötä tärkeänä, muttei osallistu sen toimintaan. Koulunuorisotyö ei siis selvästikään vastaa kaikkien oppilaiden tarpeita. Samalla voidaan ajatella myös että vaikka itse koulunuorisotyön toiminnot olisivat mielekkäitä, koulu sen toimintapaikkana on luotaantyöntävä. Laine (2000, 151) sanoo, että oppilaiden sosiaalisuus on varattu koulun ulkopuoliselle toiminnalle, kuten harrastuksiin tai kaveriporukkaan. Näin onkin oletettavaa, että oppilaat vierastavat juurikin koulua ympäristönä, eivätkä sen vuoksi osallistu koulunuorisotyön toimintaan tai näe sitä tärkeäksi.

Toisaalta koulunuorisotyöhön osallistuvat ovat nimenomaan kiitelleet, että kouluun on saatu virallisen koulun ulkopuolista toimintaa. Tavallisiin oppitunteihin liittyvät rutiininomaisuus ja mekaanisuus heikentävät oppilaan kokemusta oppimisen omaehtoisuudesta (Laine 2000, 110). Kun oppitunneille tai niiden väliin saadaan piristystä, voikin olettaa, että oppilas virkistyy sekä vahvistaa omaa myönteistä suhdettaan kouluun ja koulunkäyntiin. Näin koulun nonformaalit oppimisympäristöt vastaavat koulun kasvatustehtävää. Joissakin kommentteissa korostettu yhteiskunnallinen näkökulma koulunuorisotyöhön kertoo oppilaiden valveutuneisuudesta yhteisiä asioita kohtaan. Laineen (2000, 172) mukaan koulu ei voi kehittyä eikä sen oppilaat olla hyvinvoivia, ellei koulua ajatella laajemmassa mittakaavassa kulttuuristen ja yhteiskunnallisen liikehdinnän alla. Kuten vastauksissa syrjäytymisen ehkäisyyn liittyen näkyy, oppilaan hyvinvointi ja moniammatillisen koulun mahdollisuudet nähdään osana suurempaa yhteiskunnallista kontekstia.

Oppilailla ja opettajilla on hieman erilaiset näkemykset siitä, mitä koulunuorisotyö on ja mitä sen pitäisi olla. Suurimpana erona aikuisten ja nuorten vastauksissa on se, miten tarpeelliseksi koulunuorisotyö koetaan. Aikuisten vastauksissa kaikki näkivät koulunuorisotyön tarpeelliseksi, kun taas nuorista joka neljäs ei nähnyt koulunuorisotyötä tärkeänä. Vastaus oli sikäli yllättävä, että muissa opinnäytetöissä etenkin nuoret ovat korostaneet koulunuorisotyön merkitystä ja, kun taas aikuiset ovat osanneet nähdä koulunuorisotyössä myös kriittisemmin (Hotokka 2011, 56). Toisaalta tämänkaltaisen vastaus oli odotettavissa, kun tämän opinnäytetyön kyselylomakkeeseen vastasivat myös sellaiset henkilöt, jotka eivät jo ennestään ole mukana koulunuorisotyön toiminnassa.

4.2 Koulunuorisotyön vahvuudet ja heikkoudet

Yleisen mielipiteen lisäksi koulunuorisotyön tarpeellisuudesta keskityttiin koulunuorisotyön vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamiseen. Koulun aikuisilta kysyttiin erikseen koulunuorisotyön heikkouksia ja vahvuuksia. Aikuisten mielestä kiitosta kuuluu saada erityisesti nuorisotyöntekijöiden aito läsnäolo:

Se, että koulussa "pyörii" aikuisia, jotka ehtivät jakaa huomiotaan oppilaille välituntien aikaan, kun opettajat "juoksevat" valvontojen, luokkatilojen vaihtojen ymsyiden takia ohi

Tämän lisäksi aikuisten mielestä nuorisotyöntekijöitä on yleensä helpompi lähestyä ohjaajien nuoremman iän vuoksi. Koulunuorisotyöntekijä edustaa tulosten mukaan nuoren elämässä turvallista aikuista, jonka kanssa voi harjoitella tervettä kanssakäymistä. Terve vuorovaikutus on asiallista keskustelua ja avointa vuorovaikutusta. Koulunuorisotyö nähdään askeleena syrjäytymisen ehkäisyssä. Koulunuorisotyöntekijä kohtaa nuoret toisenlaisina kuin opettajat. Oppilailla on aina tietynlainen suhtautuminen koulunkäyntiinsä ja voivat olla siitä hyvin tyytyväisiä, että joku antaa heille toisen mahdollisuuden. Seuraava kommentti tiivistää nämä nuorisotyöntekijöiden tarpeet kouluissa oivaltavasti:

[nuorisotyöntekijä voi] toimia vapaamuotoisempaan aikuiskontaktina nuorille, antaa oppilaille mahdollisuus osallistua koulun toimintaan vaikka koulunkäynti

ei välttämättä kiinnosta. On yksi porras syrjäytymisen estämisessä. Tarvetta varmasti on.

Koulunuorisotyön heikkouksina mainittiin tiedotus. Vastaajien mukaan ongelmana on, ettei koulunuorisotyötä tehdä enemmän eivätkä kaikki nuoret tiedä sen olemassaolosta. Tiedotuksen puute koskee niin koulunuorisotyöntekijöiden ja opettajanhuoneen kuin koulunuorisotyöntekijän ja oppilaidenkin välistä tiedotusta. Oppilaat toivovat lisää tiedotusta sekä passiivisten oppilaiden aktivoimista:

Useimmat eivät tiedä heistä, tai uskalla mennä pyytämään apua. Heitä varten nuorisotyöntekijät voisivat järjestää aktiivisesti vaikka toimintaa oppituntien ja välituntien aikaan, jotta nuorisotyötoiminta saisi lisää kuuluvuutta.

Kymmenen koulun henkilökunnan jäsentä näkee tiedotuksen lisäämisen tärkeänä. Koulun henkilökunnan jäsen pohdiskelee tiedotuksen lisäämisen lisäksi, onko koulunuorisotyö sen nykyisine toimintoineen tarkoituksenmukaista:

Tietävätkö oppilaat, kuka tekee ja mitä eli löytävätkö koulunuorisotyön piiriin. Onko toiminta nuorten mielestä mielekäästä ja sellaista, että siihen kannattaa ottaa osaa.

Seuraavassa oppilaan kommentissa näkee, ettei tieto koulunuorisotyöstä ja sen sisällöistä ole tavoittanut kaikkia. Lisäksi kommentista ilmenee ajatus siitä, että koulunuorisotyö on tarkoitettu vain tietyille ihmisille.

Emme ole saaneet paljoa tietoa luukusta saatikka koulunuorisotyöstä. Luukussa käyvät aina samat henkilöt, eikä se juuri houkuttele uusia sinne. Jos aiemmin ei ole käynyt siellä, ei sinne tahdo/uskalla/tee mieli mennä.

Toinen oppilaiden toive koulunuorisotyön kehittämiseen on sen avoimuuden lisääminen. Edellisissä kommentteissa nousi esille, etteivät vastaajat tunne olevansa tervetulleita Luukku-nuorisotilaan, sillä nuorisotyöntekijät eivät houkuttele heitä paikalle eikä koulunuorisotyöhön osallistuvat ole avoimia uusille osallistujille. Muutammat oppilaat harmittelivat sitä, että ovat itse jääneet ulkopuolelle tai kertovat nuorisotyön olevan vain suosittujen oppilaiden etuoikeus:

nuorisotyö ei toimi koska vain suositut oppilaat saavat viihtyä yhteisissä tiloissa

Myös toinen oppilaan kommentti viittaa tähän ulkopuolisuuden kokemukseen. Koulunuorisotyö on oppilaiden mielestä hieno asia, mutta oppilaat eivät aina pysty, uskalla tai halua osallistua siihen:

Hyvä juttu, että sellaista on! Toivon, että sitten lukiossa toimii samanhenkinen porukka! Toivon, että itsevarmuuteni kasvaisi ja voisin tulla mukaan hengailemaan luokkuun.

Tulokset viittaavat siihen, ettei koulunuorisotyön tiedotus ole toiminut sen vaatimalla tavalla. Kiinnostusta koulunuorisotyöhön löytyy, mutta rohkeutta osallistua ei. Tuloksista näkyy, ettei kaikki koe Luukkua omaksi paikakseen, uskalla tai halua tulla oppilaiden nuorisotilaan. Vaikuttaa siltä, että koulunuorisotyötä on mainostettava vielä laajemmin ja että sen helposti lähestyttävyyteen tulisi panostaa entistä enemmän. Tietoisuutta koulunuorisotyöstä lisäisi työntekijöiden jalkautuminen opettajanhuoneisiin (Pohjola 2010, 13). Pohjolan (2010, 14) selvityksessä ilmenee, että nuorisotyöntekijöiden olisi hyvä viettää aikaa opettajanhuoneessa juuri tiedonkulun lisäämiseksi sekä luottamussuhteiden rakentamisen tarkoituksena.

Tässä kappaleessa esitellyt kommentit näyttävät, että koulunuorisotyö on hyvä ja tarpeellinen asia koulun henkilökunnan ja oppilaiden mielestä. Kommenteista huokuu kuitenkin yläkouluympäristön raadollisuus. Suositut oppilaat saavat liikkua yhteisissä tiloissa eikä ulkopuolisilla ole niihin asiaa. Oppilaat leimautuvat koulussa formaalin koulun aikana esimerkiksi häiriköiksi tai hyviksi oppilaiksi (Laine 2000, 150). Formaali koulu tarkoittaa koulun virallista kasvatustoimintaa, jonka tavoitteet on määritelty virallisesti esimerkiksi opetussuunnitelmassa (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2013; Laine 2000, 150). Leimat varjostavat oppilasta myös välitunneilla, kun ympärillä on oppitunneilta tutut luokkakaverit. Nämä formaalin koulunkäynnin aikana luodut leimat muodostavat siten myös toiseuden tunnetta (Laine 2000, 150). Koska muutamien mielestä koulunuorisotyö on leimautunut suosittujen asiaksi, tarvitaan entistä enemmän markkinointia, mikä oikein tehtynä johtaisi koulunuorisotyön avoimempaan ilmaperiin. Silti on huomionarvoista, ettei koulunuorisotyön tarkoituksena ole luoda kaikille jonkinlaista toimintaa, vaan antaa halukkaille siihen mahdollisuus. Silloin yksin koulunuorisotyöntekijän avoimuus kaikkia oppilaita kohtaan ei riitä, vaan asenteiden on myös muututtava nuorissa itsessään.

4.3 Koulunuorisotyöntekijä toimijana ja rinnalla kulkijana

Nuorilta ja aikuisilta kysyttiin nuorisotyöntekijöiden tärkeimpiä tehtäviä. Aikuisten mielestä tärkeimpiä tehtäviä on nimenomaan läsnäolo, minkä vastasi kaikki kyselyyn vastaajat. Seuraavaksi tärkeimmät asiat olivat Luukussa ohjaaminen sekä välitunti-toiminnan järjestäminen, joita kumpiakkin toivoi 12 henkilöä. Tukioppilaiden ja oppilas-kunnan ohjaamista sekä koulunjälkeisen harrastustoiminnan näki tärkeänä 5. Pienryhmien ohjaamisen, oppilashuoltotyöryhmään osallistumisen näki tärkeänä neljä vastaajaa. Vain kaksi näki tärkeänä nuorisotyöntekijän pitämät oppitunnit.

Nuorten mielestä tärkeimmät nuorisotyöntekijän tehtävät ovat välituntitoiminnan järjestäminen (71%) sekä Luukussa ohjaaminen (68%). Oppituntien pitämisen näki tärkeänä noin viidesosa nuorista (11%). Oppitunneiksi ehdotettiin nuorten ongelmiin tarttuvia oppitunteja, kuten sellaisia, jotka parantavat ryhmähenkeä sekä toiminnallisia leikkitunteja. Oppitunteja toivoivat tytöt selvästi useammin kuin pojat. Tytöistä 15% toivoivat oppitunteja, kun taas pojista vain 7%.

Kuvio 3: Koulunuorisotyön tärkeimmät tehtävät

Koulunjälkeisen harrastustoiminnan järjestämistä toivoi 9% vastaajista. Etenkin 7.-luokkalaiset tytöt (16%) ja pojat (15%) sekä 9.-luokkalaiset tytöt (14%) toivoivat tä-

mänkaltaista toimintaa. Koulun jälkeen toivottiin etenkin liikunnallisia kerhoja, kuten sählyä, elokuva-iltoja tai ”privaattia harrastelua”. Kerhoilta toivottiin vapaaehtoisuutta ja rentoa tunnelmaa.

Kyselyssä kerättiin myös palautetta koulun koulunuorisotyöntekijöiden toiminnasta, jossa vastaajien tuli kuvata nuorisotyöntekijöitä muutamalla sanalla. Vastauksia tähän kysymykseen tuli 169. Jaottelin kommentit karkeasti myönteisiin ja kielteisiin kommentteihin koulunuorisotyöntekijöistä. Kommenteista voi lukea 137 myönteiseksi. Useimmin käytetty sana oli ”mukava” jota käytettiin peräti 81 kertaa. Lisäksi vastauksissa käytettiin paljon positiivisia sanoja kuten kiva, hauska, auttavainen, pirteä ja puhelias. Tytöt ovat kuvailleet nuorisotyöntekijöitä huomattavasti useammin kuin pojat, minkä vuoksi myönteinen kuva nuorisotyöntekijästä on suurimmaksi osaksi tyttöjen sanoittama. Kaksi kolmasosaa ”mukava”-vastauksista on tytöiltä. Luokka-asteitten välillä kommenteissa ei ole suuria eroja. Neutraaleja vastauksia, kuten ”iha ookoo” tai ”iha perus” tuli 28. Negatiivissävytteisiä kommentteja oli vain neljä. Näissä nuorisotyöntekijöitä kuvailtiin ärsyttäväksi, oudoiksi ja tylsiksi. Näissä vastauksissa ei ollut eroa tyttöjen ja poikien, eikä luokka-asteen välillä.

Tämän lisäksi kartoitettiin sitä, onko nuorisotyöntekijä auttanut oppilaita jossakin konkreettisessa pulmassa. Vastaajista 7% koki saaneensa apua. Vastaajat saivat avoimessa tekstikentässä tarkentaa vastaustaan. Oppilaat kokevat saaneensa apua esimerkiksi työhaussa, koulunkäynnin vaikeuksissa ja kokeisiin luvussa, kaverisuhteissa tai konsolipelien pelaamisessa, tupakoinnin lopettamisessa, sekä opastusta peruskoulun jälkeiseen elämään. Joissakin vastauksissa korostui myös erityisesti seurakunnan nuorisotyöntekijöiden tuki eettisten kysymysten pohdiskelussa. Sen sijaan 22% vastaajista koki, ettei ole saanut apua koulunuorisotyöntekijältä pulmaansa. Vastaajista 71% ei ole kysymyksen mukaan tarvinnut apua.

Sekä oppilailta että opettajilta kysyttiin hyvän koulunuorisotyöntekijän ominaisuuksia. Vastauksissa mainittiin yksittäisiä luonteenpiirteitä, mutta kuvailtiin myös käyttäytymistä. Arvostetuimpia piirteitä oli kyky kuunnella nuoria ja huomioida kaikkia tasapuolisesti. Lisäksi koulunuorisotyöntekijän tulisi olla pirteä, huomaavainen, huolehtivainen, ystävällinen, iloinen, reilu reipas, puhelias ja hauska. Samalla monissa vastauksissa kuitenkin varoiteltiin nuorisotyöntekijöitä olemasta liian pirteitä tai yli-innokkaita:

sellanen avoin ja ystävällinen kaikille. mut ei sellane liian pirtee eikä yritä liikaa

Nuoret arvostavat tulosten mukaan sellaista, joka ymmärtää nuoria, eikä hänen omasta nuoruudestaan ole vielä kovin pitkää aikaa. Tärkeänä nähtiin nuorisotyöntekijän kyky samaistua nuoriin, mutta samalla auttaa eteenpäin pulmissa:

Semmoinen, joka tietää millaista on olla nuori ja osaa samaistua nuoren tilanteisiin. Osaa kuunnella ja tarvittaessa auttaa, esim. kiusaamisessa, kavereiden löytämisessä jne.

Koulun henkilökunta korosti samoja asioita vastauksissaan. Tärkeimpinä asioina nähtiin koulunuorisotyöntekijän aktiivisuus (5 vastausta) sekä helposti lähestyttävyyys, reippaus ja avoimuus (4 vastausta). Nuorisotyöntekijällä tulee olla halu ja kiinnostus työtään kohtaan sekä aidosti kuunnella nuorta.

Yksittäisten luonteenpiirteiden lisäksi vastauksissa korostettiin myös koulunuorisotyöntekijän roolia. Koulunuorisotyöntekijän tulee tulosten mukaan välittää nuorten sanaa koulun muille aikuisille asettumatta kuitenkaan selvästi kummankaan puolelle. Tärkeä rooliin liittyvä asia oli myös vastuunottaminen aikuisen asemassa. Koulunuorisotyöntekijän tulee olla valmis ohjaamaan nuoria kuten aikuinen eikä asettumaan liikaa nuorten tasolle. Samaan tulokseen on opinnäytetöissään päässyt myös Hotokka (2011, 45) ja Pänkäläinen (2011, 49-50) omissa opinnäytetöissään. Vaikeista asioista on myös osattava keskustella ja vietävä niitä eteenpäin luottamuksellisesti (Hotokka 2011, 45). Nuorten vastauksista voi päätellä, että nuoret kaipaavat rinnalla kuljijaa ja henkilökunta taas aikuisen roolin ottavan nuorten kuuntelijan ja viestinvälittäjän.

Etenkin koulun henkilökunta koki koulunuorisotyön vahvuutena nuorisotyöntekijän helposti lähestyttävyyden, mikä on noussut esille muissakin tutkimuksissa. Hotokan (2012, 52) opinnäytetyössä ilmeni, että itse koulunuorisotyöntekijä-nimeke luo nuorelle kuvan helposti lähestyttävyydestä.

Koulun moniammatillisuutta haluttiin edistää yhteydenpidon avulla koulunuorisotyön ja opetushenkilöstön välille. Nuorisotyöntekijän rooli moniammatillisena osaajana,

kehittäjänä ja työntekijänä nousi esille monessa kommentissa. Moniammatillisuutta ei nähty tärkeäksi hyödynnettävän oppilashuoltotyöryhmässä. Tuloksista päätellen moniammatillista osaamista haluttiin hyödyntää tiedotuksen lisäämisellä ja kasvatusvastuun jakamisella. Pohjolakin sanoo, että koulun on mahdotonta kehittyä ilman monialaista yhteistyötä (2010, 2). Tulosten mukaan koulunuorisotyön työpanosta arvostetaan, mutta se halutaan pitää jollakin tavalla erossa formaalista koulu yhteisöstä. Nuorisotyön tuominen kouluun voikin laajentaa koulun yhteistyöverkostoa kun sitä ei integroida kokonaan koulun järjestämäksi. Tällöin dialogia koulumaailman ja nuorisotyön välillä käydään jatkuvasti ja koulussa tehtävä nuorisotyö pysyy jatkuvassa kehityksessä. Kun tehtävänjako koulun ja nuorisotyön välillä tehdään selkeäksi, koulunuorisotyöllä on mahdollisuus vakiintua (Pohjola 2010, 4).

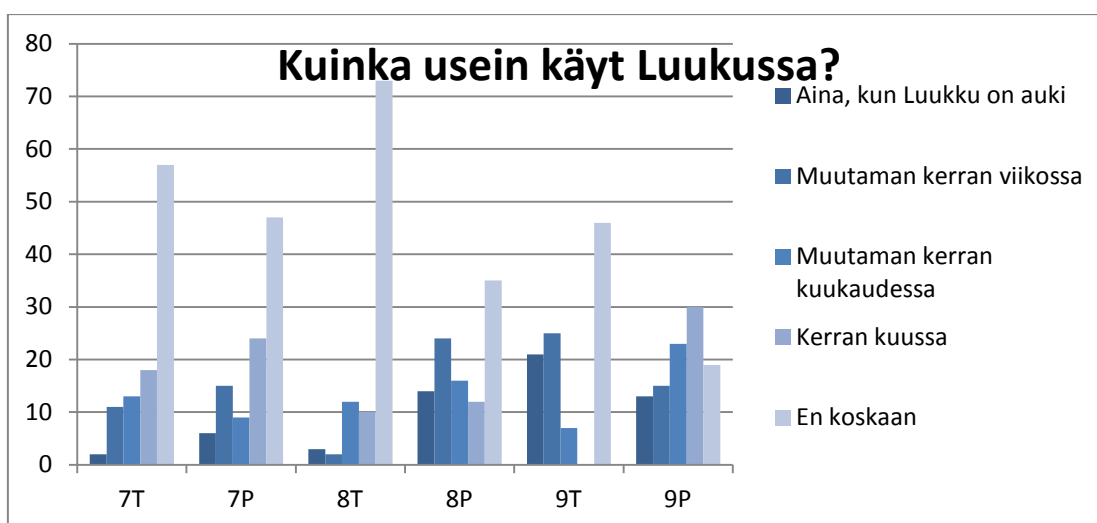
Eräs oleellinen ero nuorten ja aikuisten välillä oli nuorisotyöntekijän roolissa. Nuoret toivovat enemmän nuorisotyöntekijän läsnä olemista kun taas opettajat aktiivisempaa auttamista. Molemmat ryhmät arvostivat kuitenkin samanlaisia luonteenpiirteitä koulunuorisotyöntekijöissä. Nuoret selvästikin kaipaavat aikuista rinnalleen, joka arvostaa nuoria sellaisena kuin ovat ja auttavat heitä silloin kun apua pyydetään. Samaa on opinnäytetöissään havainnut myös Hotokka (2012) ja Löytönen (2011). Opettajien vastauksissa taas korostui juuri konkreettinen auttaminen, henkilökohtaiset keskustelut rinnalla kulkijan lisäksi. Koulun henkilökunnan näkökulmasta juurikin konkreettinen avun ja keskustelumahdollisuuksien tarjoaminen on sellaista, johon he eivät itse ehdi tai voi tarttua vaikka haluaisivatkin. Muissakin tutkimuksissa on ilmennyt, ettei opettajilla kenties ole välineitä kohdata nuoria heidän vaatimallaan tavalla (Pohjola 2010, 8). Vakiintunut koulunuorisotyöntekijä koulussa vapauttaa opettajat varsinaiseen tehtäväänsä (Pohjola 2010,4).

4.4 Nuorison oma huone koulunuorisotyön keskiössä

Seuraavaksi esittelen ihanteellisen koulunuorisotyön fyysisiä puitteita ja toimintoja, sekä kartoitan, ketkä palveluita käyttävät. Luukku on koulun nuorisotilan nimi. Tyypillinen kävijä Luukussa on luotu vertailemalla vastaajaryhmien vastauksia siitä, kuinka usein Luukussa käydään. Tällöin vastausten prosenttimäärät vastausvaihtoehdoista *Aina, kun Luukku on auki* ja *Muutaman kerran viikossa* on laskettu yhteen. Näitä eri

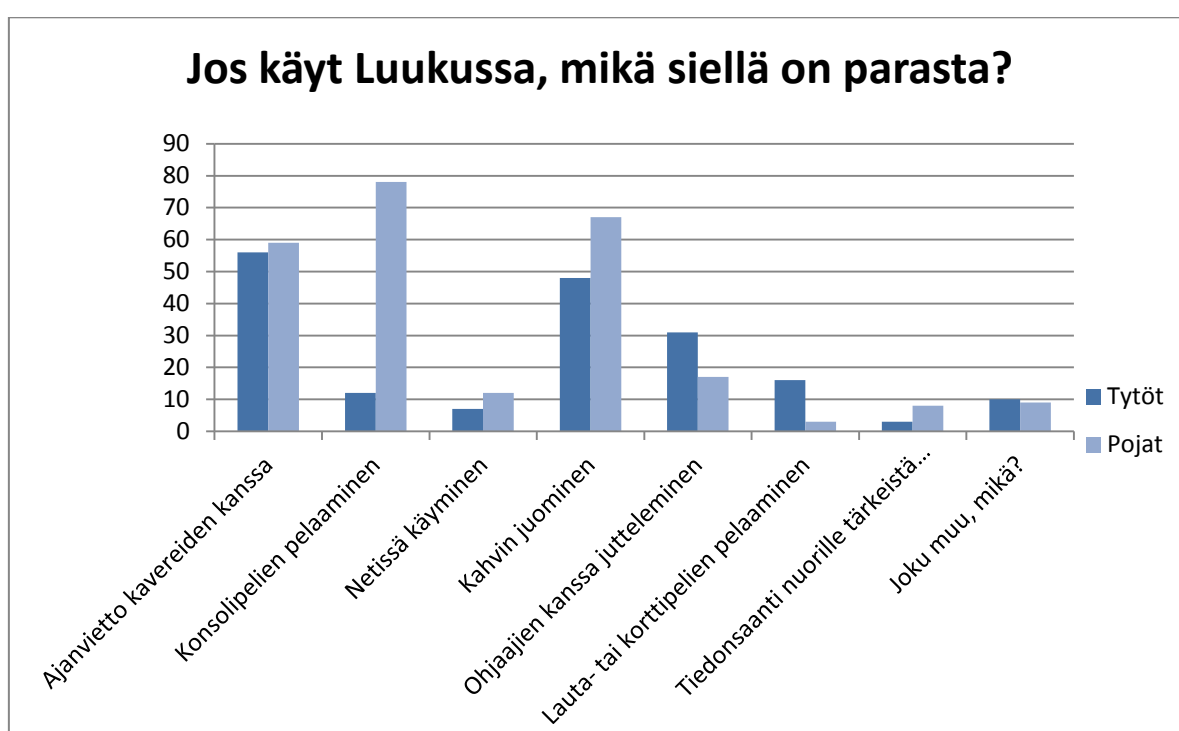
vastaajaryhmien prosenttimääriä vertailtiin, jolloin ahkerimmiksi kävijöiksi muodostuivat 9.-luokkalaiset tytöt ja 8.-luokkalaiset pojat. Tyypillisin kävijä Luukussa on 9.-luokkalainen tyttö, joka tulee Luukkuun viettämään aikaansa ystäviensä kanssa (62% 9.-luokkalaisista tytöistä), juomaan kahvia (62%) sekä juttelemaan ohjaajien kanssa (38%). Toinen tyypillinen kävijä on 8.-luokkalainen poika, joka näkee Luukun kolmena parhaana asiana konsolipelien pelaamisen (60%), kahvin juomisen (48%) ja ajanvieton kavereiden kanssa (34%). Molemmille tyypilliselle kävijäryhmälle on tärkeintä kahvin juominen ja ystävät.

Kaikkiaan 10% kyselyyn vastaajista sanoo käyvän Luukussa aina kun se on avoinna. Luukussa käy muutaman kerran viikossa 15% ja muutaman kerran kuukaudessa 13% oppilaista. Kerran kuussa Luukussa sanoo käyvän 14%. Lähes puolet koulun oppilaista (47%) sanoo, ettei koskaan käy Luukussa. Harvimminkin Luukussa käyvät 8.-luokkalaiset tytöt, joista kolme neljäsosaa (73%) ei koskaan käy Luukussa. Vertailemalla aktiivisimpia Luukun kävijäryhmiä tietoisuuteen koulunuorisotyöstä voidaan nähdä, etteivät 8.-luokkalaiset tytöt käy Luukussa koska eivät tiedä sen olemassaolosta, kun taas 7.-luokkalaiset tytöt eivät käy siellä muista syistä. 61% koulun oppilaista kertoo käyneensä Luukussa, 36% ei ole käynyt ja 3% ei ollut varmoja käynnistään. Puolet Luukussa koskaan vierailleista voidaan lukea aktiivisiin Luukussa kävijöihin. Viikoittain (aina, kun Luukku on auki, tai muutaman kerran viikossa) koulun oppilaista 25% vieraillee Luukussa, mikä käsittää kyselyn mukaan 89 eri oppilasta.

Kuvio 4: Oppilaiden käyntimäärät Luukussa vastaajaryhmittäin

Luukun suosituimmat vetonaulat olivat kahvinjuonti ja ajanvietto kavereiden kanssa, joista kummatkin olivat lähes joka toisen (50%) Luukussa kävijän yksi kolmesta tärkeimmistä syistä tulla Luukkuun. Konsolipelejä piti yhtenä tärkeimmistä asioista 39% oppilaista. Seuraavaksi tärkeimpänä pidettiin ohjaajien kanssa jutustelua, jonka joka viides (21%) nuori koki yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi Luukussa. Netissä käyminen ja lauta- ja korttipelien pelaaminen olivat kummatkin 8 % mielestä yksi tärkeimpiä asioita, kun taas tiedonsaanti nuorille ajankohtaisista asioista oli vain 5 % mielestä nuorisotyötilan tärkeintä antia.

Kuvio 5: Luukun tärkeimmät vetonaulat

Tyttöjen ja poikien näkemykset olivat hyvin samankaltaisia. Suuria eroja oli pelkäämään konsolipelien pelaamisen tärkeydessä ja ohjaajien kanssa juttelemisessä. Ohjaajien kanssa juttelun näki tärkeänä kolmasosa tytöistä ja viidesosa pojista. Tytöistä 13% näki konsolipelit tärkeänä, pojista 57%. Eroavaisuus näkyi myös kysyttäessä lautapeleistä: tytöistä 18% näkee lauta- ja korttipelit tärkeimpinä asioina Luukussa, kun taas pojista vain 2%.

Avoimeen kysymykseen siitä, miksi Luukussa ei haluta käydä, oli vastattu 147 kertaa. Yleisin syy, miksi Luukussa ei käydä on ”ei jaksa” tai ”ei kiinnosta”. Tämänäyttävistä neutraaleja, perustelemattomia vastauksia oli 51. Toinen suuri syy oli se, että Luukku on täynnä ja tila on verrattain pieni. Tilanpuutteeseen liittyviä vastauksia oli yli 40. Näillä oppilailla siis olisi ollut kiinnostusta tulla Luukkuun, vaikka tilaa ei olekaan riittävästi. Luukku on joidenkin nuorten mielestä leimautunut suosittujen oppilaiden paikaksi, eikä sieltä löydy tilaa omalle kaveriporukalle:

koska sinne ei voi mennä jos ei tunne niitä ihmisiä siellä ja se on suosituimmille oppilaille

Vastauksissa nousi esille myös nuorisotilassa käyvien oppilaiden torjuvaa ilmapiiriä, tai ainakin ulkopuolelle jääneiden asenteita. Jotkut kokivat Luukkuun tulemisen liian suureksi kynnykseksi. Toiseus ja ulkopuolelle jääminen korostui niin edellisessä kuin seuraavassakin kommentissa. Seuraavassa tytön kommentissa näkee, miten raadollinen koulun arki on nuorille:

Luukussa hengaa mielestäni esim. tyttöjä, jotka tuomitsevat ulkonäön tai vaatteiden perusteella. Olen kuitenkin sen verran ujo, että jos minua katsotaan kriittisesti, itsetuntoni laskee.

Nuorten kysymyksessä 10 ja aikuisten kysymyksessä 9 kysyttiin konkreettisia kehittämisideoita koulunuorisotyöhön liittyen. Kysymyksessä keskityttiin erityisesti juurikin Luukun toimintaan. Nuorten vastauksissa Luukun toivottiin olevan useammin auki (30%) ja sinne toivottiin lisää ja uudempia pelejä (34%). Oppilaat toivoivat myös useammin pingispelien mahdollisuutta (21%). Taulukko 2 kokoaa yhteen oppilaiden ja koulun henkilökunnan vastaukset. Solu on jätetty tyhjäksi, jos kysymystä ei ole kysyty vastaajaryhmältä.

Joka viides (18%) oppilas toivoi jokaiselle luokka-asteelle omia välitunteja. Aktiivisimmin tätä toivoivat tytöt, joista joka neljäs (25%) toivoi omia välitunteja. Selviä eroavaisuuksia näkyy myös eri luokka-asteiden välillä. 7.-luokkalaiset toivoivat eriteltyjä välitunteja huomattavasti 8.- ja 9.-luokkalaisia useammin. 7.-luokkalaisista 25% ja vain 16% 8.-luokkalaisista ja 9.-luokkalaisista 15% toivoi luokka-asteille omia väli-

tunteja. Tytöt ja nuoremmat oppilaat tuntevat tarvitsevan ensin oman ryhmän tukea joukkoon pääsemiseksi.

Taulukko 1: Oppilaiden sekä koulun henkilökunnan kehittämisehdotukset Luukun toimintaan

	Kaikki oppilaat	7T	7P	8T	8P	9T	9P	Henkilökunta
Luukku voisi olla useammin auki	30%	21%	26%	19%	47%	37%	24%	31%
Luukussa voisi olla enemmän ohjaajia	4%	3%	0%	5%	4%	2%	12%	6%
Lisää / uudempia pelejä	34%	39%	55%	25%	40%	11%	45%	-
Useammin pingistä	21%	14%	19%	20%	28%	7%	38%	-
Tyttöjen omat Luukkuvälitunnit	14%	35%	0%	24%	4%	11%	5%	25%
Poikien omat Luukkuvälitunnit	6%	9%	7%	10%	3%	4%	7%	25%
Jokaiselle luokka-asteelle omat välitunnit	18%	33%	16%	22%	9%	20%	10%	0%
Enemmän mahdollisuuksia kahdenkeskisiin keskusteluihin ohjaajan kanssa	5%	0%	0%	10%	3%	7%	10%	63%
Enemmän yhteydenpitoa kouluun ja opettajiin	-	-	-	-	-	-	-	63%
Toiminta on hyvä tällaisena	40%	49%	26%	52%	28%	50%	36%	19%
Muuta, mitä?	7%	3%	3%	9%	10%	7%	5%	5%

Myös erottelua sukupuolten välillä toivottiin. Tytöille omia välitunteja toivoi 14% vastaajista ja pojille omia välitunteja 6%. Tytöt toivoivat poikia aktiivisemmin tyttöjen omia luukkuvälitunteja. Lähes joka neljäs (23%) tytöistä toivoi omia välitunteja kun taas pojista 3,3% toivoi tytöille omia tunteja. Suurin vastaajaryhmä, joka kannatti tyttöjen omia Luukkutunteja oli selvästi 7.-luokkalaiset tytöt, joista joka kolmas (35%) toivoi omia välitunteja. 8.-luokkalaisista vain 28% ja 9.-luokkalaisista 11% toivoi luokka-asteille omia välitunteja. Tytöt puolsivat myös poikien omia välitunteja aktiivisemmin kuin pojat itse. Lähes joka kymmenes (8%) toivoi pojille omia välitunteja kun taas vain joka kahdeskymmenes (5%) pojista itse toivoi omia välitunteja.

Vastaajista 4% toivoi enemmän ohjaajia Luukkuun. Vain 5% toivoivat enemmän kahdenkeskeisiä keskustelumahdollisuuksia ohjaajan kanssa. Useimmin kahdenkeskei-

siä keskustelumahdollisuuksia toivoivat 8.-luokkalaiset tytöt (10%) ja 9.-luokkalaiset pojat (10%). Pääosin Luukun toimintaan oltiin kuitenkin tyytyväisiä. Peräti 40% sanoi Luukun toiminnan olevan hyvää tällaisena. Tyytyväisimpiä kävijöitä olivat 8.-luokkalaiset tytöt (50%). Kaikkiaan kysymyksessä tytöt olivat hieman tyytyväisempiä kuin pojat. Tyttöillä 49%, pojista 30%.

Opettajista tärkein Luukun toiminnan kehittämisen kohde oli yhteydenpito kouluun ja opettajiin (10 vastaajaa). Opettajat myös kannustivat lisäämään kahdenkeskeisten keskustelujen mahdollisuuksia (10 vastaajaa). Melko tärkeänä opettajat pitivät myös tyttöjen ja poikien omia Luukkuvälitunteja (4 vastaajaa). Luukun toivottiin olevan useammin auki (5 vastaajaa). Kukaan opettajista ei kannustanut jokaisen luokka-asteen omia välitunteja. Yksi opettaja toivoi lisää ohjaajia Luukkuun. Opettajat näkevät oppilaiden tarpeen aina hieman eri tavalla kuin oppilaat itse. Koska tulosten mukaan opettajat usein huomaavat oppilaiden pahan olon, on tärkeää, että oppilaille tarjotaan lisää keskustelumahdollisuuksia. Yhteydenpidon lisääminen on kaikkien osapuolien näkökulmasta hedelmällistä ja tarpeellista. Kun tieto kulkee puolin ja toisin, kummankin osapuolten työ helpottuu. Käytännön ehdotuksia siitä, millä tavoin tiedonkulkua voisi parantaa, ei ole noussut aineistosta esille.

Neljäsosa vastaajista voidaan lukea aktiivisten koulunuorisotilassa käyvien joukkoon. Aktiivisimpia Luukussa kävijöitä ovat 8.-luokkalaiset pojat ja 9.-luokkalaiset tytöt. Pojat tulevat Luukkuun pelaamaan konsolipelejä ja juomaan kahvia, tytöt juomaan kahvia ja juttelemaan ohjaajien kanssa. Välituntitoimintaan osallistutaan melko hyvin ja koulunuorisotyöntekijöihin ollaan tyytyväisiä. Voikin olettaa, että koulunuorisotyöstä tietoiset ovat myös melko usein heitä, jotka ovat siihen tyytyväisiä. Koulunuorisotyöstä tietoisia ja samalla tyytymättömiä oppilaita oli melko vähän. Koulunuorisotyön pariin houkuttaa tulosten perusteella ilmainen, nuorille tarjottu kahvi, ajanvietto kaverien kanssa sellaisessa paikassa, jonne opettajan silmät eivät ulotu sekä konsolipelien maailma. Nuoruuden ikävaiheelle on tyypillistä, että kaverisuhteet ja ajanvietto kodin ulkopuolella tulee nuorille yhä tärkeämmäksi (Jarasto & Sinervo 1999, 90).

Etenkin tytöt tuntuvat toivovan pääsevänsä mukaan koulunuorisotyön toimintoihin. Tytöt ovat hyvin herkkiä kokemaan toiseuden tunnetta (Jarasto ym. 1999, 96). Tytöt toivoivat poikia useammin omia Luukku-välitunteja eri luokka-asteille ja sukupuolille.

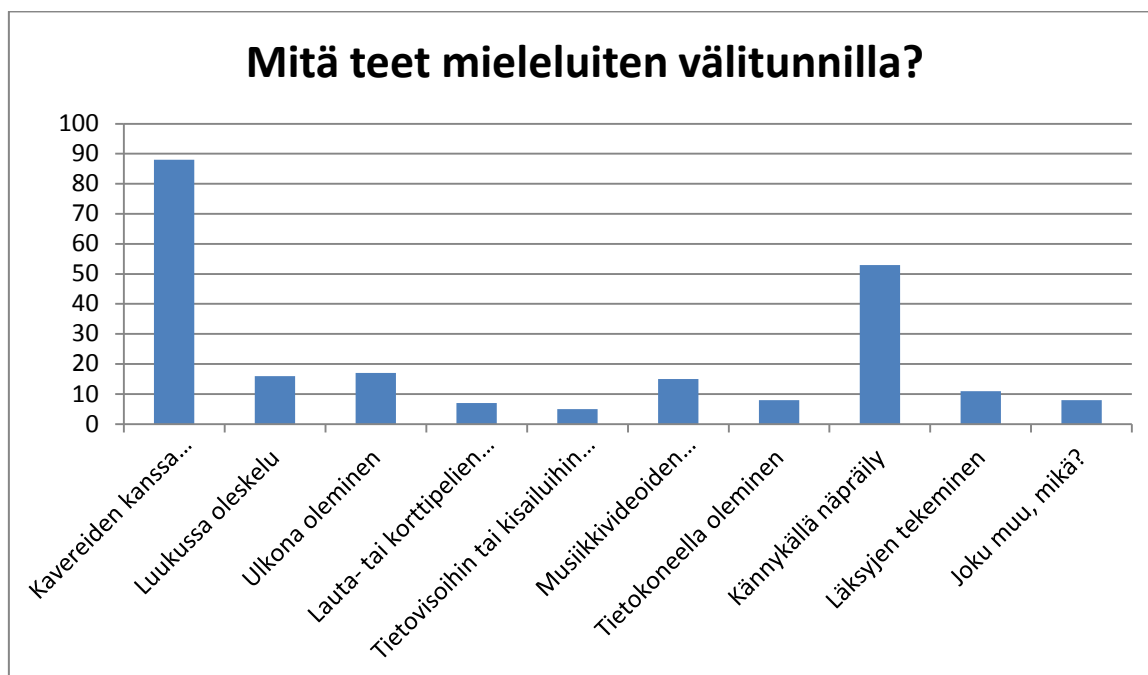
Tulosten mukaan voi olettaa, että tyttöjen on helpompi kokeilla uutta ja päästä mieluisaan toimintaan kiinni omassa tutummassa ympäristössään, kuin vastakkaisen sukupuolen tai eri-ikäisten kanssa. Koulussa oppilaat erottelevat itseänsä toisista niin sukupuolen (Laine 2000, 150) kuin luokka-asteidenkin mukaan (Jarasto ym. 1999, 89). Laine (2000, 150) sanoo, että oppilaat luokittelevat itsensä ja toisensa etenkin sukupuolen mukaan. Luokitteleminen tuntuu auttavan oppilaita löytämään oman ryhmänsä ja rakentamaan omaa identiteettiä. Ryhmään samaistuminen auttaa nuorta löytämään oma minänsä (Jarasto ym. 1999, 89), mikä tuntuu helpottavan oppilaan osallistumista koulun yhteiseen toimintaan. Samalla toiset oppilaat nähdään erilaisina ja häiritsevinä (Laine 2000, 151). Tytöt saattavat tässäkin suhteessa toivoa omaa kaveripiiriä ympärilleen päästäkseen mukaan ryhmään ja mieluisan tekemisen äärelle. Vaikuttaisi siltä, että pojat ovat tässä itsenäisempiä ja huolehtivat omista asioistaan. Nuorelle tärkeä ryhmä koostuu yleensä hänen omanikäisistään nuorista (Jarasto ym. 1999, 89). Nuoret tuntuvat tarvitsevan omaa tilaa formaalin koulun sisällä, jossa rauhassa kehittää omaa persoonaansa formaalin koulun leimoista huolimatta.

4.5 Muut koulunuorisotyön fyysiset ympäristöt

Oppilaat toivoivat koulunuorisotyöntekijän käyvän koulussa mahdollisimman usein. Aikaisemmin todettiin, että joka neljäs koulun oppilas käy Luukussa aktiivisesti vähintään kerran viikossa. Koulunuorisotyöntekijän toivottiin olevan koululla mahdollisimman usein koko koulupäivän aikana sekä koulupäivän jälkeen. Eräässä opettajan vastauksessa koulunuorisotyön kehittämisestä sanottiin seuraavasti: ” Saisi olla jokapäiväistä koko koulupäivän ajan”. Lisäksi 30% oppilaista toivoi Luukun olevan useammin auki.

Kyselyssä kartoitettiin myös muita nuorten suosimia välitunnin viettotapoja, jotta nuorisotyöntekijä pystyisi entistä paremmin vastaamaan nuorten tarpeisiin. Tärkeimpänä nuoret kokevat kavereiden kanssa ajanvieton; lähes yhdeksän kymmenestä vastasi tämän yhtenä tärkeimmistä asioista välitunneilla. Seuraavaksi suosituin oli ”kännykällä näpräily”. Luukussa oleskelu, ulkona käyminen, musiikkivideoiden katseleminen olivat kukin noin viidesosan suosituimpia ajanviettotapoja. Lauta- tai korttipelit, oppilaskunnan ja tukioppilaiden järjestämät tietovisat, tietokoneella oleminen ja läksyjen

tekeminen on kukin kerännyt noin joka kymmenennen oppilaan suosituimpia ajanviettotapoja. Jotta nuorisotyötä voi suunnata sinne, missä nuoret liikkuvat, on tiedettävä, missä ja miten he aikaansa viettävät. Vastauksissa korostuu kavereiden merkitys. Silti myös koulunuorisotyöntekijöiden järjestämät toimet ovat monen oppilaan suosiossa.

Kuvio 6: Oppilaiden mieluisimmat välitunninviettötavat

Olellaisena koulunuorisotyön osa-alueena haluttiin kartoittaa myös välituntitoimintaan liittyviä mielipiteitä ja asenteita. Välituntitoiminta on tarkoittanut Lyseon peruskoululla musiikkivideoiden katselemista, tietovisoja ja pieniä kisailuja. Koulunuorisotyöntekijän ja oppilaskunnan sekä tukioppilaiden järjestämään välituntitoimintaan on osallistunut karkeasti 30% nuorista. Yleisesti tytöt olivat hieman ahkerammin olleet mukana välituntitoiminnassa. Tytöistä 39% oli osallistunut välituntitoimintaan ja pojista 28%.

Kaikkein ahkerimmin välituntitoimintaan on osallistuneet 9.-luokkalaiset. Ahkerin yksittäinen vastaajaryhmä oli 8.-luokkalaiset tytöt, joista 40% sanoi osallistuneensa välituntitoimintaan. Tämän jälkeen ahkerimmat ryhmät olivat 9.-luokkalaiset tytöt (39%), 9.-luokkalaiset pojat (38%), sekä 7.-luokkalaiset tytöt (38%). Heikoimmin välituntitoi-

mintaan osallistuivat 8.-luokkalaiset pojat (25%) ja 7.-luokkalaiset pojat (21%), mikä on jo puolet vähemmän kuin aktiivisimman ryhmän osanottajamäärä.

Taulukko 2: Oppilaiden osallistuminen välituntitoimintaan

	Kaikki oppilaat	7T	7P	8T	8P	9T	9P
Kyllä	34%	38%	21%	40%	25%	39%	38%
En ole osallistunut	66%	62%	79%	60%	78%	61%	67%

Käytännössä nuoret ovat vastatessaan saaneet itse päättää onko katsominen myös osallistumista. Kysymyksessä kartoitetaan nimenomaan osallisuuden tunnetta. Koska tutkimuksen tavoitteena oli tuoda myös kriittisiä näkemyksiä esille koulunuorisotyöhön liittyen, ei-vastausvaihtoehdossa oli mahdollisuus myös perustella valintansa. Karkeasti puolet ei-vastauksista ei yksinkertaisesti ole kiinnostuneita. Muutamat sanoivat osallistumisen esteen olevan ajan puute ja se, etteivät kaverit tulleet mukaan. Monella esteenä olivat liikuntatunnit ennen tai jälkeen välitunnin. Eräänlaista sosiaalista painetta välittyi muutamissa vastauksissa:

mietittiin kavereitten kanssa että kaikkiin tempauksiin vois tulla mukaan muuten jos ne ei ois koko koulun eessä koska se on ihan himo ärsyttävää kun kaikki kattoo<-- huomatakaa se

Osa oppilasta siis kaipaisi välituntitoimintaa ja erilaisia kisailuja, muttei halua osallistua niihin niin julkisella paikalla. Toisille taas nimenomaan toisten oppilaiden seuraaminen ja sitä kautta osallistuminen tuo osallisuuden tunteen. Huomionarvoista on kuitenkin, että 5% oppilaiden mieluisimpiin välituntiaktiviteetteihin kuuluu oppilaskunnan järjestämät kisailut. Välituntitoimintaan kuuluvat musiikkivideot taas keräsivät 15% kannatuksen.

Tulokset kertovat nuorten tarpeesta omaan tilaan ja harrastuksiin formaalin koulun sisällä. Henry Giroux sanoo nuorten suosiman populaarikulttuurin ja oman ajan mahdollistavan nuorille emotionaalisia purkautumisväyliä (Laine 2000, 152). Oma tila, jossa tehdä itselle mieluisia asioita, voi siis olla loistava paikka irtautua hetkeksi formaalin koulun paineista.

Tulokset välituntitoimintaan voivat kertoa jotakin ikäryhmien ja sukupuolten itsetunnosta ja heittäytymiskyvystä. Poikia ei kenties kiinnosta yhteinen toiminta ja tytöt ovat kovin kiinnostuneita koulun yhteisistä tapahtumista ainakin katsojina. Mitä vanhempi oppilas, sitä todennäköisemmin hän osallistuu välituntitoimintaan. Yleistäen voisikin väittää, että itsetuottamus osallistua ja olla näytillä koko koulun yhteisissä tempauksissa kasvaa iän myötä. Tytöt näyttävät olevan kiinnostuneempia koulun yhteisistä tapahtumista.

Stereotypiat itsenäisistä tuppisuu-9.-luokkalaisista pojista ei tässä suhteessa pidä paikkaansa, kun yllättävän moni heistä toivoo kahdenkeskeisiä keskustelumahdollisuuksia. Kenties pojilla on niin suuri näytön paikka muiden ikäistensä seurassa, ettei vakavista ja mieltä painavista asioista kenties uskalla keskustella ryhmässä. 8.-luokkalaiset tytöillä saattaa olla enemmän mielenterveydellisiä ongelmia kuin muilla tytöillä. Lisäksi 8.-luokkalaiset tytöt jäävät usein ilman kohdennettua tukea verrattuna uusiin 7.-luokkalaisiin, joita perinteisesti ryhmäytetään aktiivisesti mukaan yläkoulun arkeen tai 9.-luokkalaisiin, jotka käyvät jatko-opintojenkin vuoksi usein opinto-ohjaajien luona juttelemassa. Varsinaista selittävää tekijää edellä mainituille aspekteille ei kuitenkaan ole, vaan aihe vaatisi lisätutkimusta.

Tiivistäen nuoret ja opettajat toivoivat koulunuorisotyöntekijöiden käyvän mahdollisimman usein koulussa, mieluiten koko kouluviikon ajan. Samaa kirjoittaa myös Pohjola (2010, 2). Toisin kuin tämän opinnäytetyön tuloksissa, Qvintuksen (2012, 39) tutkimuksessa koulunuorisotyöntekijät ja koulun henkilökunta eivät koe tarpeelliseksi, että koululla tehtäisiin nuorisotyötä jatkuvasti viikon ajan.

Koulunuorisotyöntekijän tärkeimpiä tehtäviä on olla läsnä, järjestää välituntitoimintaa sekä järjestää nuorille tilaa, jossa kohdata kavereita, mikä nousee myös Kauhasen (2011, 11) koulunuorisotyöntekijöille suunnatussa oppaassa esille. Opinnäytetyöni aineisto tuo myös esille muutamia ristiriitaisuuksia. Esimerkiksi koulunuorisotyöntekijöiden järjestämä välituntitoiminta nähdään yhdeksi tärkeimmäksi koulunuorisotyöntekijän tehtäväksi, mutta siihen ei silti haluta osallistua. Tässä kohdassa voikin kysyä, oliko välituntitoiminta aineistoa kerättyäessä nuorten mielestä tarpeeksi kiinnostavaa. Vaikka oppilaat olivat suurimmaksi osaksi itse suunnitelleet ja toteuttaneet välituntitoimintaa ja rakentaneet toiminnasta nuorten näköistä, ulkopuolelle jäivät eivät ko-

keneet sitä omakseen. Kenties ulkopuolelle jäävät voisi aktivoida niin, että esimerkiksi kerran viikossa jokainen luokka-aste järjestäisi jonkin välituntitoiminnan. Näin jokainen saisi mahdollisuuden osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen, edellyttäen tietenkin, että omassa luokassa annetaan siihen tilaa. Koulunuorisotyöntekijöiden tulisikin aktiivisesti resurssien raameissa keksiä uusia keinoja oppilaiden aktivoimiseen ja motivoimiseen. Pohjolakin (2010, 5) huomioi, että koulu tuntuu tarvitsevan jatkuvaa tukea paremman yhteisöllisyyden rakentamiseen.

4.6 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys

Tutkijan on hyvä kyseenalaistaa myös oman tutkimuksensa luotettavuus. Tärkeää on huomioida se, missä määrin tutkija itse on vaikuttanut vastauksiin sekä huomioida ympäristön vaikutus vastauksiin. Jokainen luokka tuli vuorollaan vastaamaan kyselyyn. Oppilaille annettiin mahdollisuus myös olla vastaamatta kysymyksiin tai olla lähettämättä vastauksia.

Aineiston koko on nuorten osalta erittäin luotettava, sillä vastausprosentti on 75%. Aikuisten vastauksia olisi voinut olla enemmän. Silti aikuistenkin vastaajaprosentti on 40%. Voi olla, että koulunuorisotyöhön kriittisesti suhtautuvat koulun henkilökunnan jäsenet ovat jättäneet vastaamatta kyselyyn, joten henkilökunnan todellinen mielipide koulunuorisotyöstä saattaa näyttää toisenlaiselta. Otos on varsin laaja ja koulun oppilaat edustavat monipuolisesti yhteiskuntamme sosiaaliluokkia. Tutkimustulokset on sovellettavissa muihin koulunuorisotyötä tekeviin kouluihin ja kuntiin. Tuloksissa esitettyjä hyviä koulunuorisotyön käytäntöjä voidaan soveltaa myös muissa kouluissa koulunuorisotyötä kehittäessä. Niin ikään yksittäisten käytännön toteutusten soveltaminen kouluun sopiviksi kannattaa.

Kun kyselylomake on laadittu ja vastaajat ovat siihen vastanneet, ei tutkija voi esittää enää tarkentavia kysymyksiä (2007c, 198). Kyselylomaketutkimuksessa voi olla haasteena myös ymmärtämisen vaikeus; joko niin, ettei vastaaja ymmärrä kysymystä tai tutkija ymmärrä vastausta (Valli 2007c, 199). Tyhjät tai väärin täytetyt vastaukset väärentävät tuloksia (Valli 2007c, 202). Myös asiattomia vastauksia sisältäviä kyselylomakkeet yleensä hylätään. Tässä tutkimuksessa asiattomia tai väärin täytettyjä

vastauslomakkeita ei voinut jättää pois, sillä yksittäisiä lomakkeita on mahdoton karsia ja poistaa Wepropolista. Tämä saattaa siis osaltaan väärentää tuloksia.

Tässä opinnäytetyössä oli myös muutamia kysymyksiä, jotka olisi voinut esittää toisin. Samalla voi myös miettiä onko kaikki kysymykset vertailtavissa täysin nuorten ja henkilökunnan välillä, jos kysymykset ja vastausvaihtoehdot eivät olleet täysin samat. Vaikka aineistossa olisi virheitä, se ei kuitenkaan Vallin (2007c, 203) mukaan ole täysin käyttökelvoton, jos virheiden syitä pohdiskelee tarkemmin. Kyselylomakkeen avulla ei voida selvittää kaikkien vastausten oikeellisuutta, eikä myöskään perusteluja kaikille vastauksille.

Opinnäytetyö on päällisin puolin onnistunut tehtävässään varsin hyvin. Tutkimuksessa on noussut esille koulunuorisotyön hyviä sekä kehitettäviä puolia. Jokaisesta tutkimuksesta ja opinnäytetyöstä löytyy aina kehittämisen varaa. Tämän työn kohdalla opettajien vastaajaprocentti olisi voinut olla suurempi tai kyselylomakkeiden laatimiseen ja testaukseen olisi voinut käyttää vielä enemmän aikaa. Opettajien suurempi vastaajaprocentti olisi kenties tuonut myös kriittisempiä vastauksia aikuisten näkökulmasta esille. Voikin siis olla, ettei otos sen kohtalaisesta suuruudestaan vastaa täysin koko perusjoukon mielipidettä. Mahdollisuutena on myös, etteivät koulunuorisotyöhön kriittisesti suhtautuvat henkilökunnan jäsenet ole vastanneet kyselyyn ollenkaan, koska eivät ole nähneet koko aihetta tärkeäksi. Todellisuus voikin näyttää varsin erilaiselta. Tietenkin kaikissa kyselyissä on aina tietynlainen virhemarginaali, eikä koskaan voi täysin varauksetta sanoa tulosten olevan tosia. Sen sijaan, vaikka oppilaiden kyselyn suurin vastaajaryhmä oli 8.-luokkalaiset, tulokset ovat melko luotettavia suuren vastausprosentin vuoksi.

Kyselylomakkeiden laatimiseen liittyvä aikakysymys on askarruttanut koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tein tutkimusprosessin aikana päätöksen siitä, ettei oppilaille ja henkilökunnalle tule täysin samoja kysymyksiä. Oppilaille suunnatut yksityiskohtaiset kysymykset esimerkiksi Luukun toiminnasta olisivat saattaneet laskea aikuisten vastausmotivaatiota. Samalla aikuisten omassa kyselyssä voitiin kysyä virallisista rakenteista ja koulunuorisotyön pitkäkestoisista vaikutuksista, mistä oppilailla ei olisi ollut kenties minkäänlaista mielipidettä. Eri kyselyt mahdollistivat siis molemmille ryhmille

kiinnostavien kysymysten kysymisen, mikä toisaalta rajoittaa hieman tulosten analysointia ja vertailua.

Olin haastavan tehtävän äärellä tutkiessani suureksi osaksi itse toteuttamaani koulunuorisotyötä Lyseon peruskoulussa. Näen itse koulunuorisotyön tärkeänä työmuotona, mutta olen aineiston kriittisten näkemysten avulla halunnut laajentaa myös omaa näkemystäni aiheeseen liittyen. Aineistossa nousevaa kritiikkiä koulunuorisotyötä ja koulunuorisotyöntekijöitä kohtaan oli alussa halustani huolimatta haastavaa käsitellä objektiivisesti. Opinnäytetyöprosessin aikana suhtautumiseni aineistoon kehittyi kuitenkin yhä objektiivisemmaksi, sillä sisäistin itselleni asettamani tavoitteen ottaa koulunuorisotyöhön kehittämiskeskeinen ote. Lisäksi projektiopintoni loppuivat keväällä, minkä ansiosta olen voinut syventyä tutkijan objektiivisempaan rooliin.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön aineisto on vastannut hyvin molempiin tutkimuskysymyksiin. Kysymykset oppilaiden ja koulun henkilökunnan kokemuksista koulunuorisotyöhön liittyen tuovat esille aspekteja osallisuuden ja ulkopuolisuuden tunteesta, sulkeutuneesta yhteisöstä sekä ulossulkemisesta. Jotkut oppilaat kokivat, etteivät ole tervetulleita koulunuorisotyön toimintoihin, sillä niin sanotut suositut oppilaat ovat vallanneet ne. Toisaalta moni oppilas kehui juuri hyvää yhteishenkeä, mitä koulunuorisotyö on edesauttanut. Näyttäisikin siltä, että koulunuorisotyö koetaan varsin subjektiivisesti. Koulunuorisotyöstä ulkopuolelle jäävät kokevat joko etteivät ole tervetulleita tai eivät vain ole löytäneet koulunuorisotyön piiristä mitään mukavaa tekemistä. Samalla koulunuorisotyön kohderyhmiä osallistetaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kenties tiedotuksen lisääminen ja sen kautta osallisuuden tunteen lisääminen ehkäisi ulkopuolelle jäämisen tunnetta.

Opinnäytetyön aineiston perusteella ihanteellisen koulunuorisotyön lähtökohtana on ensisijaisesti koulu- ja oppilaslähtöisyys. Nykypäivän koulu tuntuu irtautuneen nuoren maailmasta (Nivala 2006, 102), minkä vuoksi koulua ympäristönä on kehitettävä. Kaiken koulussa tapahtuvan nuorisotyön on tuettava koulun kasvatustehtävää ja vas-

tattava sen vuoksi koulun tarpeisiin. Huomionarvoista on, ettei ole yhtä oikeaa tapaa tehdä koulunuorisotyötä, sillä eri koulujen tarpeet tuelle ovat erilaisia. Jotkut koulut saattavat tarvita koulunuorisotyöntekijöitä järjestämään toimintaa välitunneille, jotkut koulut kokevat hyödyllisimmäksi, että koulunuorisotyöntekijä tulee pitämään oppitunteja. Vaikka tarpeet voivatkin olla erilaisia, ideaalin koulunuorisotyön toimintaperiaatteet ovat samanlaisia. Koulunuorisotyötä rakentaessa tarvitaan paljon oppilaiden ja koulun henkilökunnan osallisuutta toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Jotta tämä olisi mahdollista, tarvitaan halua rakentaa ja kehittää yhdessä (Pohjola 2010, 22). Jotta motivaatiota koulunuorisotyötä kohtaan voi lisätä, tarvitaan onnistunutta tiedotusta. Koulunuorisotyöntekijä voi lisätä luottamusta koulun muihin toimijoihin vieraillemalla opettajanhuoneessa.

Koulunuorisotyö tuntuu olevan parhaimmillaan, kun koulunuorisotyöntekijä voi olla koulussa jokainen arkipäivä heti koulun alkaessa iltapäivän tunteihin saakka. Koulunuorisotyöntekijä järjestäisi tuolloin avointa nuorisotilatoimintaa, välituntitoimintaa, järjestäisi tapahtumia ja ohjaisi harrastustoimintaa nuorisolähtöisesti. Ihanteellista olisi myös, jos nuorisotyöntekijällä olisi aikaa pitää tarvittaessa oppitunteja tai osallistua oppilashuoltoryhmään. Tulosten mukaan nuoren mahdollisuus lähestyä koulunuorisotyöntekijää milloin tahansa tuntuu tärkeältä. Tähän on luotava sellaiset puitteet, että nuorilla on mahdollisuus kohdata nuorisotyöntekijä niin kaveriporukan kanssa tai yksilökeskusteluissa.

Oleellisena osana koulunuorisotyössä on sitä toteuttava henkilö ja tämän oma persoona. Ihanteellisen koulunuorisotyöntekijän luonteenpiirteisiin kuuluu aito halu kuunnella ja vaikuttaa nuorten elämiin. Jotta tämä olisi mahdollista, nuorisotyöntekijällä tulee olla kyky kohdata nuoria avoimesti ja aidosti. Nuorisotyöntekijän tulisi ymmärtää nuoria ja olla lähellä heidän omaa ikäänsä (myös Löytönen 2011, 35). Ihanteellisen koulunuorisotyön ohjeita on siis melko paljon, ja on nähtävä paljon vaivaa ja muuttaa koulua sekä nuorisotyötä rakenteellisesti kaiken tämän saavuttamiseksi. Muutos lähtee kuitenkin ihmisestä itsestään, mistä se heijastuu kaveripiireihin ja lopulta koko kouluun.

Opinnäytetyössäni ei noussut esille kovin paljon muissa tutkimuksista poikkeavia asioita. Tarkoitukseni oli tuoda koulunuorisotyön haasteita ja kriittistä näkökulmaa

sitä kohtaan esille. Koulunuorisotyön ongelma on usein sen pistäytyvyys koulussa. Koulunuorisotyöntekijä vierailee koululla vain kerran tai muutaman kerran viikossa. Tällöin nuoret eivät mahdollisesti ehdi rakentamaan tiivistä luottamussidettä nuorisotyöntekijään ja tietous koulunuorisotyöstä jää vähäiseksi. Tutkimassani koulussa tietous koulunuorisotyöstä on melko heikkoa, mikä voi osittain johtua myös koulunuorisotyöntekijöiden pistäytyvyydestä koulussa. Kun koulunuorisotyöntekijä vierailee koulussa vain muutaman kerran viikossa, kehitystä ei saada pitkäkestoisesti.

Aineisto vastasi monin tavoin myös oppilaiden ja koulun henkilökunnan kokemuksiin koulunuorisotyöstä. Moni oppilas sanoi, ettei ole huomannut koulunuorisotyötä koulussa eikä sen takia koe koulunuorisotyön olevan tärkeää. Kun koulunuorisotyötä tuodaan enemmän esille ja tehdään jokapäiväisesti, voitaisiin koulussa tehdä sellaisia toimintoja, jotka sopisivat hyvin erilaisille persoonille. Näin jokainen oppilas voisi löytää itselleen jotakin koulunuorisotyön parista. Samalla on pohdittava, onko koulunuorisotyön tavoite edes tavoittaa kaikkia. Ennemmin koulunuorisotyön tarkoitus on mielestäni olla avoin kaikille persoonille ja tarjota mahdollisuuksia aikuisen kohtaamiseen. Periaatteena tulisi olla vapaaehtoisuus; se että nuori saa itse valita osallistuako vai eikö. Koulunuorisotyö tulee nähdä hienona lisänä ja mahdollisuutena ehkäistä syrjäytymistä, eikä suinkaan ratkaisuna kaikkien oppilaiden ongelmiin.

6 LOPUKSI

Lukiosta lähtien olen haaveillut työpaikasta koulumaailmassa. Koulu on kiinnostava instituutio, sillä se tavoittaa kaikki ikäryhmän lapset ja nuoret. Koulut ovat eri etnisyyksien ja sosiaaliluokkien sulatusuuni. Mielestäni jokaisella on oikeus viihtyä koulussa ja osallistua koulun ilmapiirin kohentamiseen. Koulunuorisotyö tarjoaa jälleen uuden mahdollisuuden viihtyä koulussa, kehittää kouluympäristöä avoimemmaksi ja sen kautta lisätä syrjäytymistä ehkäisevää hyvinvointia ja välittämisen ilmapiiriä koulussa. Keväällä 2013 ryhdyin suuren haasteen eteen kehittämään Lyseon peruskoulussa tehtävää nuorisotyötä sekä luomaan kouluun uusia toimintamalleja. Puolen vuoden ajan toimin koulunuorisotyöntekijänä yhdessä Joensuun ev.lut. seurakunnan sekä kaupungin nuorisotyön ohjaajien kanssa. Yhteistyö oli hedelmällistä ja saimme

mielestäni paljon uutta aikaan puolen vuoden aikana. Loppukeväästä lähdin innostuneena kartoittamaan oppilaiden ja koulun henkilökunnan kokemuksia koulunuorisotyöstä ja mielipiteitä sen onnistumisesta. Olen kiitollinen Lyseon peruskoulun henkilökunnalle sekä koulun muille koulunuorisotyöntekijöille, että pääsin mukaan kehittämään ja luomaan uutta. Kehittämistyössä on mielestäni äärimmäisen tärkeää huomata myös kriittiset näkökulmat ja arvioida toimintaa jatkuvasti myös kriittisten äänien perusteella. Koska koen itse koulunuorisotyön tärkeäksi työmuodoksi, halusin selvittää myös syitä, miksi se ei ole vielä saanut vakituista jalansijaa kouluista. Ilahduttavaa on huomata, että koulunuorisotyö todella puhuttaa niin nuoria kuin koulun henkilökuntaakin niin hyvässä kuin pahassakin.

Uskon, että opinnäytetyö antaa uutta pontta koulunuorisotyöntekijöille ja sitä kehittäville. Avoin keskustelu koulunuorisotyön heikkouksista ja vahvuuksista auttavat sitä kehittämään eteenpäin. Opinnäytetyö avaa toivottavasti lisää näkökulmia siihen, mitä kaikkea koulunuorisotyöntekijä voisi tehdä ja niitä näkökulmia jotka vielä ovat näiden toimien esteenä. Toivon opinnäytetyön valottavan sopivalla tavalla toimivimpia koulunuorisotyön periaatteita, niin että niitä voi soveltaa muissakin kouluissa. Kannustan koulunuorisotyön tekijöitä, kehittäjiä ja suunnittelijoita jatkamaan tärkeää työtä ja soveltaa tämän tutkimuksen tuottamaa tietoa parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi toivon työni antavan uusia näkökulmia nuorten kokemuksiin koulunuorisotyöstä ja tutkimukseni tuottaman kriittisen tiedon antavan pontta kehittämään yhä uusia toimintatapoja vastaamaan yhä useampia tarpeita.

Olen iloinen siitä, että olen ollut mukana vaikuttamassa koulunuorisotyön tietoisuuden lisäämiseksi ja nostanut myös marginaalissa olevien ääniä esille. Itse opinnäytetyön tekeminen ei vielä riitä, vaan vastuu koulunuorisotyön kehittämisestä on sillä, joka opinnäytetyön lukee. Lähteekö lukija viemään tietoa tärkeäksi koetusta nuorisotyöstä eteenpäin? Viriääkö keskustelu nuorisotyön tärkeydestä kouluissa kahvipöydissä, opettajanhuoneissa ja löytääkö keskustelu tiensä myös päättäjille? Ruohonjuuritason koulunuorisotyökokeilut, opinnäytetyöt ja projektit lisäävät kokemusta koulunuorisotyöhön liittyen sekä kehittävät sitä entisestään. Opinnäytetyö on askel lisääntyvään tietoisuuteen.

LÄHTEET

Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 1999. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Elämää varten. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2013. Kasvatus, opetus ja oppiminen. Formaali, informaali ja nonformaali kasvatus. Viitattu 11.9.2013.

http://oppimateriaalit.jamk.fi/kasvatus_opetus/kasvatuksen-kasite/formaali-informaali-ja-nonformaali-kasvatus/

Järvenpään kaupunki 2013. Koulunuorisotyö osana kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin yleistä tukea. Viitattu 24.7.2013. https://www.jarvenpaa.fi/-/Koulunuorisoty%C3%B6--/sivu.tpl?siivu_id=6793.

Hotokka, Mervi 2012. Koulunuorisotyön tarpeen arviointi Mikkelissä: ne nuoret on, kun ne on pakotettu tänne! Mikkelin ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2012. Uusiutuva koulu ja nuorisotyö. Viitattu 10.1.2013. <http://www.humak.fi/tutkimus/hankkeet/uusiutuva-koulu-ja-nuorisotyohanke>.

Hämäläinen-Luukkainen, Jaana 2006. Nuorten tilattomuus koulussa. Teoksessa Merja Kylmäkoski & Kimmo Lind & Timo Hintikka & Tapio Aittola (toim.) Nuorten tilat. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja: 9, 2006. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy. s. 43-62.

Karttunen, Tiina. Koulunuorisotyö Lyseon peruskoulussa. Haastattelu 23.12.2012, Joensuu.

Kauhanen, Annika 2011. Yhteisöllisen pedagogiikan ABC. Koulun yhteisöllisyyden ja osallisuuden kehittäminen nuorisotyön keinoin. Viitattu 7.9.2013.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/yhteisollisen-pedagogiikan-abc.pdf>

Kiilakoski, Tomi 2013. Koulunuorisotyöhanke 2012-2014. Nuorisotutkimusverkosto. Diaesitys.

Kiteen kaupunki 2013. Koulunuorisotyö. Viitattu 24.7.2013. <http://www.kitee.fi/koulunuorisotyö>.

- Kuivakangas, Johanna 2009. Yhteisölliset sekatyömiehet valtaavat koulut. Teoksessa Lind, Kimmo (toim.) 2009. Mahdollisuuksien maailma – Näkökulmia yhteisöpedagogien (AMK) koulutukseen ja työhön. Vaajakoski: Gummerrus kirjapaino oy. s. 87-100.
- Kukkonen, Sini 2011. ”Meillä saattas olla ihan kuollu luokka”: Koulunuorisotyön vaikutus kouluviihtyvyyteen. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Kuula, Ritva 2000. Syrjäytymisvaarassa oleva nuori koulun paineessa. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Kylmäkoski, Merja 2006. Näkökulmia nuorten tilankäyttöön. Teoksessa Merja Kylmäkoski & Kimmo Lind & Timo Hintikka & Tapio Aittola (toim.) Nuorten tilat. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaaleja: 9, 2006. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino Oy. s.6-21.
- Laine, Kaarlo 2000. Koulukuvia: Koulu nuorten kokemistilana. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Liiten, Marjukka 2013. Suomalaisnuoret syrjäytyvät muita nuoria verkkaisemmin. Helsingin sanomat. 26.6.2013.
- Lyseon peruskoulu 2007. Opetussuunnitelma 2006-2007. Viitattu 11.9.2013.
http://www.joensuu.fi/documents/11127/146233/lyseon_peruskoulun_opetussuunnitelma_2006-2007.pdf/501e7a8b-d10f-45e2-bd5b-67eab7910b8e
- Lyseon peruskoulu 2012. Lyseon peruskoulu. Viitattu 7.1.2013.
<http://koulutuspalvelukeskus.jns.fi/index.php?630>.
- Löytönen, Anniina 2011. ”Et olis vaan joku olemassa”: Joensuulaisten nuorten näkemystä koulunuorisotyöstä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Mikkelin Ammattikorkeakoulu 2010. Valtakunnallinen koulunuorisotyön tutkimus käynnistyy. Viitattu 7.4.2013.
http://juvenia.mamk.fi/singlenewsinfo.asp?id=568&menu_id=75&selected=75&comp_anyId=1&show=2.
- Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Viitattu 22.8.2013.
<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjailyminen.pdf>

Nivala, Elina 2006. Koulukuraattori nuoren maailmassa. Teoksessa Kurki, Leena & Nivala, Elina & Sipilä-Lähdekorpi, Pirkko 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Finn Lectura.

Nuorisolaki (27.1.2006/72)

Peruskoululaki (21.8.1998/628)

Pieksämäen kaupunki 2013. Mitä on erityisnuorisotyö? .

<http://www.pieksamaki.fi/fi/erityisnuorisotyoe>.

Pohjola, Kirsi 2010. Nuorisotyö kouluissa. Nuorisotyö osana monialaista oppimista. A: Tutkimuksia ja raportteja. Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Pänkäläinen, Anne 2011. Koulunuorisotyöntekijän ammatilliset valmiudet. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun ylemmän tutkinnon opinnäytetyö.

Qvintus, Anneli 2011. Peruskoulun päättötodistus kaikille: Nuorisotyön tuottamien nivelvaihehankkeiden hyöty koululle. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Rauvola, Krista 2013. Kohtaamisia koulun käytävällä: Nuoren kouluarki oppituntien ulkopuolella. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Siekinen, Henna & Kuitunen, Jenni 2010. ”Työrauha on rauhaa tehdä työtä”: Telakkadun koulun työrauhaselvitys. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Siekinen, Emma Hentriikka 2010. Linkki, liima ja äänitorvi: Koulunuorisotyön tavoitteet ja työn tuoma lisäarvo. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Siltakorpi Nina 2011. KANNATTAA TEHDÄ YHDESSÄ! Porvoon nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyön nykytilan kartoitus ja ajatuksia. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Theseus 2013. Haku hakusanalla koulunuorisotyö. Viitattu 4.4.2013.

https://publications.theseus.fi/search?order=DESC&rpp=10&sort_by=0&page=2&query=koulunuorisoty%C3%B6&etal=0

- Tilastokeskus 2013. Nuorten elinoloja ei voi kuvata pelkän työttömyysasteen avulla. Viitattu 22.8.2013. http://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-03-11_002.html.
- Tilastokeskus 2013. Työttömyysaste ei kerro nuorten syrjäytymisestä. Viitattu 22.8.2013. http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/2013/uutinen_008_2013-03-11.html.
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Nuorten yhteiskuntatakuu 2013. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto. Raportti 15.3.2012. Viitattu 11.9.2013. http://www.tem.fi/files/32290/TEMrap_8_2012.pdf.
- Urainen, Ville 2012. "Otetaan koppi niistä jotka on putoamassa": Etsivänä nuorisotyöntekijänä ammattiopistossa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Valli, Raine 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus. Gummerus kirjapaino oy.
- Valli, Raine 2007a. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: Ws Bookwell Oy. 102-125.
- Valli, Raine 2007b. Mitä numerot kertovat. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: Ws Bookwell Oy. 184-197.
- Valli, Raine 2007c. Vastaaja asettaa tutkinnalle haasteita. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: Ws Bookwell Oy. 198-212.
- Valtioneuvosto 2011. Jyrki Kataisen hallitusohjelma. Viitattu 7.4.2013. <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/fi.jsp>.

LIITTEET

Liite 1: Oppilaiden kyselylomake: Millaista on ihanteellinen koulunuorisotyö?

Liite 2: Koulun henkilökunnan kyselylomake: Millaista on ihanteellinen koulu-
nuorisotyö koulun henkilökunnan mielestä?

Liite 1

Millaista on ihanteellinen koulunuorisotyö?

Kiitos, kun osallistut tutkimukseen koulunuorisotyöstä, vastauksesi on tärkeä! Vastaamalla kyselyyn sinulla on oivallinen mahdollisuus antaa palautetta Lyseon peruskoulun koulunuorisotyöstä ja vaikuttaa sen tulevaisuuteen. Kaikkia vastauksia käsitellään nimettömästi ja luottamuksellisesti. Kiitos jo etukäteen!

Vastaajan perustiedot

1. Luokka-aste

- 7. luokka
- 8. luokka
- 9. luokka

2. Sukupuoli

- Tyttö
- Poika

Kokemuksia koulunuorisotyöstä

3. Tiesitkö, että koulussa tehdään nuorisotyötä?

- Kyllä
- Ei

4. Oletko joskus käynyt Luukussa (oppilaskunnan huoneessa)?

- Kyllä
- Ei
- En tiedä

5. Kuinka usein käyt Luukussa?

- Aina, kun Luukku on auki

- Muutamana kerran viikossa
- Muutamana kerran kuukaudessa
- Kerran kuussa
- En koskaan

6. Kun käyt Luukussa, mikä siellä on parasta? Valitse enintään kolme.

- Ajanvietto kavereiden kanssa
- Konsolipelien pelaaminen
- Netissä käyminen
- Kahvin juominen
- Ohjaajien kanssa jutteleminen
- Lauta- tai korttipelien pelaaminen
- Tiedonsaanti nuorille tärkeistä asioista

Joku muu, mikä?

7. Jos et käy Luukussa, miksi?

8. Jos olet jutellut koulunuorisotyöntekijöiden kanssa, kuvaile heitä muutamalla sanalla.

9. Oletko saanut koulunuorisotyöntekijöiltä neuvoa johonkin mieltä askarruttavaan asiaan?

- Kyllä, millaiseen?

-
- En
 En ole tarvinnut apua

10. Oletko osallistunut oppilaskunnan ja tukioppilaiden järjestämään välitunti-toimintaan?

- Kyllä
 En ole osallistunut, koska
-

11. Mitkä ovat mieluisimmat asiat, joita tykkäät tehdä välitunneilla? Valitse enintään kolme.

- Kavereiden kanssa jutteleminen
 Luukuussa oleskelu
 Ulkona oleminen
 Lauta- tai korttipelien pelaaminen
 Tietovisoihin tai kisailuihin osallistuminen
 Musiikkivideoiden katseleminen
 Tietokoneella oleminen
 Kännykällä näpräily
 Läksyjen tekeminen
 Joku muu, mikä?
-

Millaista koulunuorisotyön tulisi olla?

12. Mitkä mielestäsi ovat nuorisotyöntekijän tehtävät koulussa?

- Ohjata toimintaa Luukussa
 Järjestää välituntitoimintaa
 Järjestää harrastustoimintaa koulun jälkeen. Millaista?
-

- Pitää oppitunteja. Millaisia?

Muuta, mitä?

13. Miten parantaisit Luukun toimintaa?

- Luukku voisi olla useammin auki
- Luukussa voisi olla enemmän ohjaajia
- Lisää / uudempia pelejä
- Useammin pingistä
- Tyttöjen omat Luukkuvälitunnit
- Poikien omat Luukkuvälitunnit
- Jokaiselle luokka-asteelle omat välitunnit
- Enemmän mahdollisuuksia kahdenkeskisiin keskusteluihin ohjaajan kanssa
- Toiminta on hyvä tällaisena

Muuta, mitä?

14. Millainen on hyvä koulunuorisotyöntekijä?

15. Onko mielestäsi tärkeää, että koulunuorisotyöntekijöitä käy kouluissa?

Kyllä, koska

Ei, koska

16. Onko vielä jotakin muuta, mitä haluaisit sanoa koulunuorisotyöstä?

Liite 2

Millaista on ihanteellinen koulunuorisotyö koulun henkilökunnan näkökulmasta?

Kiitos, kun osallistut tutkimukseen koulunuorisotyöstä, vastauksesi on tärkeä! Vastaamalla kyselyyn sinulla on oivallinen mahdollisuus antaa palautetta Lyseon peruskoulun koulunuorisotyöstä ja vaikuttaa sen tulevaisuuteen. Kaikkia vastauksia käsitellään nimettömästi ja luottamuksellisesti. Kiitos jo etukäteen!

Vastaajan perustiedot

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies

2. Työkokemus

- Alle 5 vuotta
- 5-15 vuotta
- Yli 15 vuotta

3. Työnkuva

- Opetushenkilöstö
- Joku muu koulun henkilökunnasta

Kokemuksia koulunuorisotyöstä

4. Tiesitkö, että koulussa tehdään koulunuorisotyötä?

- Kyllä
- En

5. Mitkä on mielestäsi koulunuorisotyön tärkeimmät tehtävät tällä hetkellä? Valitse enintään kolme.

Tällä hetkellä koulunuorisotyöntekijöiden työnkuvaan kuuluvat seuraavat asiat. Mitkä niistä koet tärkeimmiksi? Valitse enintään kolme.

- Oppilaskunnan huoneessa ohjaaminen
- Välituntitoiminnan järjestäminen
- Nuorten kuunteleminen
- Tukioppilaiden ja oppilaskunnan ohjaaminen
- Pienryhmätoiminnan järjestäminen
- Oppituntien pitäminen

Jokin muu, mikä?

6. Mitkä ovat tällä hetkellä koulunuorisotyön vahvuudet?

7. Mitkä ovat tällä hetkellä koulunuorisotyön heikkoudet?

Millaista koulunuorisotyön tulisi olla?

8. Mitkä ovat mielestäsi nuorisotyöntekijän tehtävät koulussa?

- Ohjata toimintaa Luukussa (oppilaskunnan huonetta) auki
- Järjestää välituntitoimintaa
- Ohjata tukioppilaita ja oppilaskuntaa
- Ohjata pienryhmiä
- Kuunnella nuorta
- Olla osana oppilashuoltoryhmää
- Järjestää harrastustoimintaa koulun jälkeen

Pitää oppitunteja, millaisia?

Jotakin muuta, mitä?

9. Miten Luukun (oppilaskunnan huoneen) ohjattua toimintaa voisi parantaa?

- Luukku voisi olla useammin auki
- Luukussa voisi olla enemmän ohjaajia
- Enemmän yhteydenpitoa kouluun ja opettajiin
- Tyttöjen omat Luukkuvälitunnit
- Poikien omat Luukkuvälitunnit
- Jokaiselle luokalle omat välitunnit
- Enemmän mahdollisuuksia kahdenkeskisiin keskusteluihin ohjaajan kanssa
- Toiminta on hyvä tällaisena
- Muuta, mitä?

10. Millainen on hyvä koulunuorisotyöntekijä?

11. Onko mielestäsi tärkeää, että koulussa käy nuorisotyöntekijä?

Kyllä, koska

Ei, koska

12. Onko vielä jotakin muuta, mitä haluaisit sanoa koulunuorisotyöstä?
